

מחברים

גליון פ"ח | פרשת בלק | תשפ"ב

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

לונדון			ניו יורק			בני ברק			ירושלים			זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
רבו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	רבו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	רבו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	רבו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	
22:37	22:28	21:02	21:40	21:18	20:11	21:03	20:32	19:28	21:05	20:30	19:13	

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

רוחניות אין תופס מקום

ויפתח ה' את פי האתון וגו' כי הכיתני זה שלש רגלים (כב, כח). וברש"י רמז לו, אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה.

למה רמז דוקא למצוה זו. וי"ל עפ"י מאמרם ז"ל (יומא כא, א) בשעה שישראל עולים לרגל עומדים הם צפופים ומשתחוים רווחים. והענין בזה, כי היה להם אז התפשטות הגשמיות, לכן היו יכולים להשתחוות רווחים, כי הרוחניות אין תופס מקום.

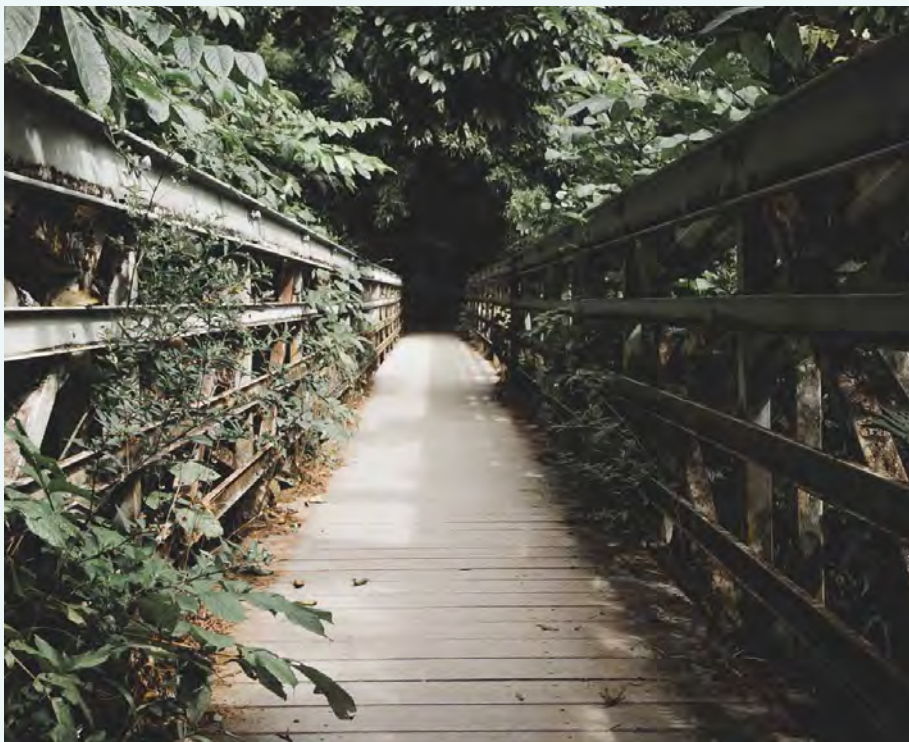
ובבלעם נאמר (לעיל פסוק כה) "ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר ויוסף להכותה", שבלחיצה קטנה הרגיש את כאב רגלו וגרם לו לכעוס, ולכן ותאמר לבלעם "מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים", אתה מגושם כל כך, שאם לוחצים אותך אל הקיר אתה מכה אותי, ועתה הנך מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים שיש להם התפשטות הגשם, ומשתחוים רווחים.

אהבת ישראל (ליקוטים אות כב)

ואני אפתח לכם פתח כפתחו של "בלעם"!

מה טבו אהליך יעקב וגו' (כד, ה). וברש"י על שראה שאין פתחיהם מכוונים זה מול זה.

מסופר, בעירייה אחת שבפולין גרו

פעם אחת, עלה בגורל, עם הארץ מופלג. ובקשו ממנו שיוותר על זכותו לטובו אחר שהוא בר הכי להיות מביא וקורא בפניהם ממה שאמר הרבי. אך לא היה אל מי לדבר – כגודל בורותו כך גודל עקשנותו, וטענתו בפיו כיון שהוא השתתף במגבית לנסיעה, הוא לא מוותר בשום אופן על נסיעתו.

כשראו שהוא מתעקש בשלו, הזהירו אותו שלפחות יטה אוזן ויקשיב לכל הגה ומילה היוצא מפי רבם, שיוכל לחזור

קבוצה גדולה של חסידי גור בזמנו של הרה"ק בעל האמרי אמת זצ"ל. מכיוון שלא היו בידם אמצעים כספיים להגיע לרבם, היה מנהגם מדי תקופה לקבץ סך מסוים מכל אחד ואחד, עד לכדי סכום של נסיעה בעבור אדם אחד. והיו מטילים גורל בין כל המשתתפים, והעולה בגורל היה זוכה להיות שליח אל הרבי, וכשהיה חוזר מנסיעתו היה חוזר בפניהם דברות קודש – דברי אלקים חיים ממה שמע מפי רבם האמרי אמת זצ"ל.

עמ' כ"ב

מסד אור החיים הקדוש לפרשת השבוע

עמ' ה'

פניני אביר יעקב

סיפר הרה"ג ר' ישראל דוב הלברשטאם מאנטווערפן זצ"ל, ממורו הגה"צ רבי מיכאל דוב ווייסמאנדל זצ"ל, שבהיותו עוד צעיר לימים, הגיע לעיר מגיד משכיל שדיבר דברי דופי והעם היו שותקים ולא מיחו בדבר. הוא זצ"ל התלבש בלבוש עזות דקדושה ופתח פיו נגדו, הקהל תמהו לקראתו והתחילו לתקפו בדברי בוז: נער, שוטה, חמור ואתון.

והשיב בפקחותו: חז"ל אמרו (אבות פ"ה מ"ו) שפי האתון נברא בערב שבת בין השמשות משבעת ימי בראשית, והלא לא הוצרכו לו עד ימי בלעם, אם כן למה נברא אז. ותיירץ, כי הוא נברא להיות כנגד המדברים כבלעם. אבל כל זמן שהמדברים בעולם היו צדיקים, כמו, נח אברהם יצחק יעקב קהת עמרם משה ואהרן וכדומה, לא פתח האתון את פיו, אבל כאשר בלעם פתח פיו, אז גם האתון פתח פיו נגדו בטענתו, שאם בלעם מדבר גם אני אדבר.

חזו היתה תשובת ר' מיכאל בער זצ"ל נגד תוקפיו, שאם דרשן זה מדבר אזי גם אני הצעיר מדבר...

יפה שיחתן (ח"ב עמוד נב)

והיינו "פתחו של בלעם" – שהוא רמוז זאת בדבריו...

במשנת רש"י - בפרשתנו

מעשה בלעם היה בסוכות

וַיְהִי בַבֶּקֶר וַיִּקַּח בָּלַק אֶת בַּלְעָם וַיַּעֲלֵהוּ בְמֹת בַּעַל וַיֵּרָא מִשָּׁם קֶצֶה הָעָם (כב, מא).
א"ז האמרי אמת ז"ל הקשה, איך היה יכול לראות את בני ישראל, הלא היו מוקפים בענני כבוד מכל הצדדים.

ותירץ דאיתא דמעשה בלעם היה בסוכות [עפ"י דאיתא במדרש (במדב"ר יט, לב) שמלחמת סיחון היה באלול, ואם כן מעשה בלעם היה בתשרי], ולפ"ז מלמעלה לא היו אז ענני כבוד כדי שיוכלו לישב בסוכה, ושפיר ה' יכול לראותם.

ליקוטי יהודה - בפרשתנו

תשובתו השנונה של הגרמ"ד ווייסמאנדל זצ"ל

וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאֲתוֹן וְגו' (כב, כח).

בפניהם. קם ונסע החסיד הע"ה, ואכן התאמץ מאוד שלא לפספס אף תיבה היוצאת מפי הקודש.

כשחזר ממסעו, נתקבצו כולם סביבו, ובקשו ממנו לחזור על דברי הרבי, פתח את פיו ואמר ברוב חשיבות, כך אמר הרב"ע: "פתחי לי פתח כפתחו של מחט – ואני אפתח לכם פתח כפתחו של בלעם!!!"

לשווא ניסו להסביר לו, שמה ענין בלעם לזמן דגן – פרשת ויקהל העוסק בהקמת המשכן, ואולי אמר הרבי אחרת, אך הוא בשלו כך אמר הרב"ע ואין רצוני לשנות מדבריו כמלא נימה.

כמובן, שיחתן דגן נעשה ללעג ולקלס ונהיה שם ממנו שחוק גדול, אך מאידך כאב לחסידים הרבים על שלא זכו לשמוע לפחות אימרה אחת מפי רבם...

סיפור זה התגלגל מפה לאוזן עד שהגיע לאזני הרה"ק האמרי אמת, והתבטא על חסיד זה שנכונים דבריו, וכך הסביר:

בלעם אמר "מה טובו אהליך יעקב" ואומר רש"י ראה שאין פתחיהם מכוונים, שישיראל פותחים פתח רק כפתחו של מחט, וה' פותח להם פתח גדול כפתחו של אולם,

סגולת השבוע

סגולת ומעלת 'שתיית לחיים'

וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וַיִּקָּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֶמֶחַ בְּיָדוֹ (כה, ז).

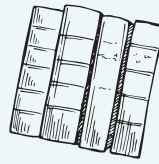
ברש"י פר' שופטים כתב וז"ל: דורשי רשומות היו אומרים, זרוע, תחת יד, שנאמר (במדבר כה, ז) וַיִּקַּח רֶמֶחַ בְּיָדוֹ. לחיים, תחת תפלה, שנאמר (תהלים קו, ל) וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס וַיַּפְלֵל.

בהסכמת הרה"ק רבי עמנואל גרשון רבינוביץ זצ"ל לספר אוהל שלמה מביא ששמע מהרה"ק בעל התפארת שלמה זצ"ל בדרך הלצה, כששתו י"ש אצלו ואמרו זה לזה לחיים, אמר כי לחיים במקום תפילה כמבואר כאן דה'לחיים' כנגד תפילת פנחס עכ"ד, ודפח"ה.

דברים נפלאים בענין 'שתיית לחיים' כותב הגה"צ בעל המנחת יצחק בתשובותיו (ח"ו סי' קלה) במענה לאחד שרצה לבטל את השתיית 'לחיים' לאחר התפילה מחמת מכשולים שיצא מכך.

והשיב לו המנחת יצחק: הנה מה מאד קשה לפלפל בענין אשר אין לו מקור בש"ס ופוסקים, אבל מכל מקום יסודתו בהררי קודש... ראיתי בטעמי מנהגים (לקוטים אות י"ג), בשם הרה"ק מסרעליסק זצ"ל, שכתב טעם על מנהג בין חסידים יראי השם, לשותות מעט י"ש, בכל צרה שלא תבוא, ולומר לחיים, זה לזה, כי לחיים בגמט' מנה"ג, ומנהג משבר ומבטל הדין, ושם בהגה, בשם ספר תעלומת חכמה בהקדמה שהביא בשם הגה"ק מרן העטרת צבי מזידיטשובי זלה"ה, שיש מדרש כשישראל שותים ואומרים לחיים הקדוש ברוך הוא מוחל עוונותיהם של ישראל, וחתנו הגה"ק מראזדיל זלה"ה, אמר הגם שלא ראה זה המדרש, אבל נאמנים עליו דברי חותנו ודודו הגה"ק הג"ל, וכתב לפרש דברי המדרש עיין שם, וממילא שוב י"ל שע"כ שותים י"ש ומברכים לחיים להמתיק דינו של בעל היא"צ... עיי"ש באריכות, דאכן יזהרו שלא יצא מכשולים מכך, אך חלילה לבטל מנהג קדוש זה.

לקנא בו...

השוואה הנוראה שטפה את יהודי הונגריה רק לאחר ארבע שנים מתחילת המלחמה, ואולם כשחיות הטרף השתלטו על המדינה, הכול התרחש במהירות. בכ"ד באדר תש"ד נכנסו הקלגסים לעיר היידונגש. הם הטילו מגבלות על תנועת היהודים והחרימו את רכושם.

לקראת חג השבועות רוכזו היהודים בגטו שנבנה סביב בית המדרש. הגברים שכוחם במותניהם שולחו למחנות כפייה, לטובת הצבא ההונגרי, ובגטו נשארו בעיקר נשים, ילדים וזקנים. בין הנלקחים היה גם רבי צבי-אביגדור, בעוד אשתו ותשעת ילדיו נותרים לבדם.

שלושה שבועות אחר-כך הועלו יושבי הגטו לרכבת שיצאה לדברצין. שם הקימו הנאצים גטו ענק, ובו ריכזו את יהודי האזור, למעלה משבעים אלף. מגטו דברצין שולחו היהודים למחנה ההשמדה אושוויץ. פעמיים ביום אספו הנאצים כמה אלפי יהודים והעלו אותם לרכבת המוות.

עם כל יום שעבר הידלדל מספר היהודים בגטו. רצתה ההשגחה, ובכל המשלוחים האלה לא נלקח איש ממשפחת פקטה, והאישה וילדיה נותרו בגטו.

אחרי שהגטו כמעט התרוקן מיושבי, הועלו כל הנותרים לרכבת בקר, וזו החלה בנסיעה ליעד בלתי-ידוע. היהודים היו בטוחים שגורלם יהיה כגורל אחיהם, ואולם, למרבה הנס, הרכבת עצרה בווינה בירת אוסטריה. סיבת העצירה המפתיעה אינה ידועה. משם הובלו מעיר לעיר וממחנה למחנה, בלי הסבר ברור.

בטבת תש"ה הועברו היהודים, ובהם האם ותשעת ילדיה, למחנה ברגן-בלזן בגרמניה. תנאי התברואה והצפיפות הנוראה הפילו חללים רבים. מנות האוכל היו זעומות, ומצוקת המים הייתה חמורה. רבים מצאו את מותם במחנה, ורבים מתו אחרי השחרור, מתת-תזונה ומחלות.

כנגד כל הסיכויים, בבוא יום השחרור, באייר תש"ה, עמדה האם למשפחת פקטה בשערי המחנה וכל תשעת ילדיה בריאים ושלמים. המשפחה שמחה את פניה לעבר היידונגש, כאשר גורלו של אבי המשפחה לא היה ידוע. אודים מוצלים מאש החלו לחזור לעיר, מייהלים למצוא את יקיריהם. רובם גילו, לדאבונו, כי נותרו לבדם בעולם.

בכל יום יצאו ניצולים לתחנת הרכבת, בתקווה שאולי מי מבני משפחתם ניצל בנס. בדרך כלל זו הייתה המתנת שווא. גם הרב צבי-אביגדור הלך בכל יום לתחנת הרכבת בציפייה לראות את משפחתו.

שלושה שבועות אחר-כך הועלו יושבי הגטו לרכבת שיצאה לדברצין. שם הקימו הנאצים גטו ענק, ובו ריכזו את יהודי האזור, למעלה משבעים אלף. מגטו דברצין שולחו היהודים למחנה ההשמדה אושוויץ. פעמיים ביום אספו הנאצים כמה אלפי יהודים והעלו אותם לרכבת המוות.

עם כל יום שעבר הידלדל מספר היהודים בגטו. רצתה ההשגחה, ובכל המשלוחים האלה לא נלקח איש ממשפחת פקטה, והאישה וילדיה נותרו בגטו. אחרי שהגטו כמעט התרוקן מיושבי, הועלו כל הנותרים לרכבת בקר, וזו החלה בנסיעה ליעד בלתי-ידוע. היהודים היו בטוחים שגורלם יהיה כגורל אחיהם, ואולם, למרבה הנס, הרכבת עצרה בווינה בירת אוסטריה. סיבת העצירה המפתיעה אינה ידועה. משם הובלו מעיר לעיר וממחנה למחנה, בלי הסבר ברור.

תשובתו של הרבי הייתה סתומה ובלתי-מובנת. הוא יצא מחדרו תמה על משמעות הברכה המשונה. רק כעבור שנים רבות יבין את משמעותה.

הרב צבי-אביגדור פקטה נולד בעיר נירבאטור שבהונגריה. אביו, רבי יעקב, שימש דיין ומורה צדק. כשגדל, נסע לעיר רצפרט (כיום אויפֶּהרטו), ושם שקד על לימודו בישיבתו של רב העיר, רבי שאול רוזנברג.

בשנות לימודיו בישיבה נהג לפקוד את ביתו של רבי שלום-אליעזר הלברשטאם, בנו השישי של רבי חיים מצאנז ומייסד חסידות רצפרט (נספה בשואה; ה"ד). הנער היה סמוך על שולחנו מדי שבת.

כשהגיע זמנו להקים בית בישראל עבר להתגורר בעיר היידונגש שבמזרח הונגריה. המשפחה גדלה, אבל הפרנסה הייתה דלה. בקושי הצליחו ההורים להביא לחם לפיות עולליהם.

עם לידת בנו התשיעי החריפה המצוקה הכלכלית של המשפחה. הבגדים היו בלויים והמזון דל. הרב צבי-אביגדור חש כי באו מים עד נפש.

במצוקתו נזכר באותו צדיק שאליו היה מקורב בבחרותו, ואף ראה כמו עיניו את כוחו הגדול לחולל ישועות. הוא גמד אומר לנסוע אל הרבי ולבקש ממנו להעתיך עליו רחמים.

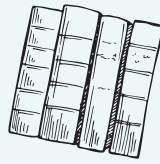
בידיים רועדות הניח את הקוויטל שלו על שולחנו של הרבי ואמר: "יפעל נא הרבי ישועה למשפחתי הברוכה, לפתוח לנו את שערי הפרנסה".

הרבי עיין ברשימה הארוכה של שמות בני המשפחה, הרים את עיניו ואמר: "שמע נא, עוד יבוא יום וכולם יקנאו בך...".

הרבי לא פירש את דבריו ולא הוסיף עוד דבר. הוא הושיט את ידו לפרידה, והרב צבי-אביגדור עזב את החדר נבוך.

רגשות מעורבים מילאו אותו. אמנם לא קיבל את הברכה שציפה לה, ועם זה שמע הבטחה ברורה כי יום אחד יקנאו בו. אין זה דבר של מה בכך. במצבו הנוכחי, הרהר בעצב, אין לאיש שום סיבה

השמועה על משפחה שלמה שחזרה מהתופת הדהימה את כולם. כאשר הבחין הרב צבי-אביגדור באנשים המביטים בו בקנאה, נזכר בהבטחתו הפלאית של הצדיק, כי יבוא יום וזהכור יקנאו בו

את היום ההוא לא ישכח בנו, הרב צבי פקטה, שחגג באותם ימים את בר-המצווה שלו, ומתגורר כיום בקריית צאנו שבנתניה.

אביגדור התהלך כדרכו בתחנה, כאשר הרכבת נעצרה. דלת הקרון נפתחה ומול עיניו הקרועות מתדהמה יצאו אשתו ואחריה תשעת ילדיהם, כולם בריאים ושלמים!

השמועה על משפחה שלמה שחזרה מהתופת הדהימה את כולם. כאשר הבחין הרב צבי-אביגדור באנשים המביטים בו בקנאה, נזכר בהבטחתו הפלאית של הצדיק, כי יבוא יום והכול יקנאו בו. (עפ"י ביטאון מרוה לצמא; גל שיחת השבוע)

היום היום השמיני. הברית צריכה להיערך היום, ומה אפשר לעשות? תחילה החלטתי לברר על המוהל. התקשרתי לרב אורן, שהוא מוהל מפורסם שמל אלפי ילדים בארץ ובעולם. שאלתי אותו על המוהל שאבי הבן הזמין, והרב אמר לי, "זהו מוהל מצוין. הוא היה תלמיד שלי, ובקשר לצהבת ברמה שבע, זה בסדר גמור. אפשר לעשות את הברית ואין כל סיבה לעכב אותה."

התקשרתי לאבי הבן, סיפרתי לו שדיברתי עם המוהל הכי גדול, והוא גם אמר שהבן שלו בריא לחלוטין, ומצווה גדולה לעשות את הברית דווקא היום. אבל הוא לא שש על הרעיון.

"תביך", הוא אומר לי, "הזמנתי הכול למוחר. קייטרינג ואולם ואת כל המשפחה, כבר קבעתי עם סנדק, ואני לא יכול לבטל. וחוז מזה, תגיד אתה, איך עושים ברית כשהסתתא לא נמצאת?"

נדיר אצלי לנסוע לכותל המערבי. אני עושה זאת לעתים רחוקות מאוד, ועת כזאת היתה לפני שבועיים. ככל שאני מהרהר בכך, אני נפעם מההשגחה הפרטית, איך זה שבדיוק אז פגשתי יהודי שומר מסורת. ראיתי עליו שהוא מתעניין ביהדות והצעת לי ללמוד עמי בערבים. הוא הסכים ונפגשנו כדי ללמוד.

אחרי ימים ספורים, ביום שני, הוא מספר לי בהתרגשות שנולד לו בן. אני מאחל לו מזל טוב כמובן, ומיד אנחנו עושים חשבון שהברית תהיה ביום שני הבא, וגם אני מוזמן בשמחה לחגיגה.

ביום שני אני מתקשר לאבי הבן ושואל אותו מה נשמע, ואיך מתכוננים לברית שתיערך היום.

"בסוף לא עושים היום ברית", אומר לי האב, "הברית נדחתה". סגרתי את הטלפון, אבל משהו לא היה נראה לי. האב לא הסביר למה הברית נדחתה, ואני חששתי שאין סיבה מספקת לכך. התקשרתי אליו בצהריים כדי לרחרח, והוא עונה לי, "טוב שהתקשרת. הזמנתי מוהל למחר ואני לא יודע אם הוא מוהל טוב".

"אני כבר מברר לך", אמרתי לו. התקשרתי לרב של בית הכנסת לברר על המוהל, אבל ברגע שהרב שמע שאני מדבר אודות הברית של התינוק הזה הוא אמר, "המוהל זה לא הנידון כאן. התינוק בריא. יש לו צהבת ברמה שבע,

שזאת רמה תקינה לגמרי, ועם כל זה האבא רוצה לדחות את הברית למחר".

היום היום השמיני. הברית צריכה להיערך היום, ומה אפשר לעשות? תחילה החלטתי לברר על המוהל. התקשרתי לרב אורן, שהוא מוהל מפורסם שמל אלפי ילדים בארץ ובעולם. שאלתי אותו על המוהל שאבי הבן הזמין, והרב אמר לי, "זהו מוהל מצוין. הוא היה תלמיד שלי, ובקשר לצהבת ברמה שבע, זה בסדר גמור. אפשר לעשות את הברית ואין כל סיבה לעכב אותה".

התקשרתי לאבי הבן, סיפרתי לו שדיברתי עם המוהל הכי גדול, והוא גם אמר שהבן שלו בריא לחלוטין, ומצווה גדולה לעשות את הברית דווקא היום. אבל הוא לא שש על הרעיון. "תביך", הוא אומר לי, "הזמנתי הכול למוחר. קייטרינג ואולם ואת כל המשפחה, כבר קבעתי עם סנדק, ואני לא יכול לבטל. וחוז מזה, תגיד אתה, איך עושים ברית כשהסתתא לא נמצאת?"

הערכת את הכיבוד הורים שלו, אבל כשמדובר בברית, אם אפשר למול בזמן, אסור לדחות זאת. לא ידעתי איך לשכנע את האבא לקיים את הברית. ניסיתי ואמרתי, "הכול טוב ויפה, אבל בשביל ברית מספיק שיהיו עשרה אנשים. בוא לבית הכנסת עם התינוק והכול יהיה בסדר".

הוא לא הסכים. הוא מוכרח את המשפחה בטקס. הייתי ממש אובד עצות. התקשרתי לרב של בית הכנסת והוא הציע רעיון נפלא, "המשפחה תוכל להיות בטקס! מחר יבואו כל בני המשפחה והקייטרינג והצלם והסנדק וכל החשובים, ויהיה אירוע ראוי לשמו, ועכשיו נעשה ברית במתכונת מצומצמת, והכול על מקומו יבוא בשלום".

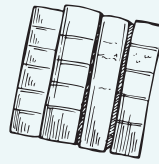
לרעיון הזה הסכים היהודי. אמנם לא בקלות, אבל הסכים. תוך זמן קצר הופיע המוהל, עשרה אנשים עמדו הכן, הרב של בית הכנסת התכונן להיות הסנדק, ועדיין הוצרכו רחמי שמים כדי שהאב יוריד את התינוק לבית הכנסת. בסופו של דבר הם הגיעו, הרב היה הסנדק, והתינוק בא בבריתו של אברהם אבינו ביום השמיני, שעה לפני השקיעה.

למחרת התקיים אירוע נהדר. התינוק הועבר מיד ליד. הוא שכב גם על ברכיו של הסנדק המוזמן, שעדיין אינו שומר מצוות. בידרו 'בורא פרי הגפן' וסעדו סעודת מצווה. בתמונות רואים תינוק יפה בחליפה לבנה. הוא זכה בברית מהודרת ובסנדק תלמיד חכם וירא שמים, ואני מודה לה' על שהיה לי חלק במהלך הנפלא שהוביל לזה.

(גליון השגחה פרטית פר' קרח פ"ב)

"תביך", הוא אומר לי, "הזמנתי הכול למוחר. קייטרינג ואולם ואת כל המשפחה, כבר קבעתי עם סנדק, ואני לא יכול לבטל. וחוז מזה, תגיד אתה, איך עושים ברית כשהסתתא לא נמצאת?"

הבין שכדי לשוב אל הדרך הנכונה, עליהם לערוך סיבוב גדול בחזרה, ויוצא שזמן הנסיעה יהיה אפוא ארוך יותר מן המתוכנן מראש.

הוא פנה אל אחד מעוזריו, וציווהו להיכנס פנימה אל בטן האנייה ולהודיע זאת לקהל הנוסעים. ואף יאמר להם, כי יתכן שהאנייה תחנה בקרוב לכמה שעות ביבשה מזדמנת, יהיה זה נמל של עיר, או אי בלב ים. כולם יוכלו לרדת לכמה שעות לחליץ עצמות ואולי אף לרכוש מזון ומשקה. המלח הצעיר השיב לרב החובל, כי כולם כבר יודעים ומתכוננים לעצירה, כולם... חוץ מהרב היהודי, שהוא כלל לא הקשיב לדבריו. עצום עינים הוא ושפתיו מלחשות ומרחשות, נראה שאינו יודע היכן הוא נמצא...

הרב היהודי הזה היה הגאון הקדוש רבי שר שלום בזאגלו ז"ע, מגדולי המקובלים שמלפני כמאתיים שנים, שבין ספריו המפורסמים בקבלה ידוע בעיקר ספרו הגדול 'מקדש מלך' בביאור דברי הזוה"ק. באותה תקופה עלה ברצונו לנסוע לארץ ישראל ולהשתקע בעיר המקובלים, עיר הקודש צפת ת"ו, וזה עתה היה כבר באמצע נסיעתו בלב ים.

היום הזה שבו תעה ביחד עם כל הנוסעים בלב ים, היה בבוקרו של יום הששי, והגה"ק בעל 'המקדש מלך' ז"ע הכין את נפשו בסילודין ובהכנה דרבה לשבת קודש הקרבה ובאה. הרי לפניו גלויים וידועים היו סודות ופנימיות קדושת השבת, תפילותיה וסעודותיה, פירוש וכונת המזמורים והפיוטים.

וגם עכשיו ישב ולמד לעצמו בנגלה ובנסתר ובתפלות ובקשות לקראת שבת המלכה שבאה, בין ביבשה ובין בים. רב החובל ביקש לענות דבר מה, אך באותו הרגע הבחין בפיסת יבשה הניכרת ממרחקים. הוא כיוון את המלחים אליה. אחרי שעה קלה ירדו כולם מן הספינה שעגנה בסמוך ליבשה שאינה מיושבת באנשים, ובה רק חול ועצים גבוהים, יתכן שאם יעמיקו ללכת יסתיים היער והם ימצאו מקום ישוב, אך ההוראה היתה שלא להתרחק, כי רק כמחצית השעה ישוה על גבי החוף הזה, ועוד מעט קט ישובו לשוט בים הגדול בדרכם ליעדם.

גם הקדוש רבי שלום בזאגלו זצ"ל ירד עמם, וטייל על גבי היבשה אפוף בשרעפיו, הלך ושוב, אלא שהוא הרחיק מעט לכת, וכשכבר שב אל החוף כבר לא הייתה שם האונייה.

ויותר הוא לבדו במרחב השומם, סביבו אך עצים גבוהים וצפופים שצמרותיהם מתנועעים ברוח. והשבת ממשימת ובאה, עוד זמן מועט יינטו צללי ערב. מאז ומעולם ערך את שבתותיו במדרגות והשגות גבוה מעל גבוה, ומה יהא עתה?!

הוא הביט נכחו, וראה ממרחקים בית גדול ונהדר ויפה עד למאד, היכלי שן בנויים לתלפיות ומצוירים באבנים טובות ומרגליות, וגם הבריחים מצופים זהב וכלים מכלים שונים זהב וכסף וארגמן, כלילת יופי ופאר והדר, ובית חומה סביבו ולו שער מפואר, מעולם לא ראה כאלו ליופי.

עודו חושב אם כדאי ללכת לבית המידות הזה, או שמא סכנה יש בדבר, שומע הוא לפתע רעש המגיע מעל גבי העצים, הרים את ראשו, הביט אל על, והנה נשר גדול מאד צולל כלפי מטה ונוחת בסמוך אליו, מנופף בכנפיו הענקיות, בעוד רגליו כבר מתנגשים על הארץ, כאומר לו: "עלה נא על גבי, כי לכך נשלחתי..."

רעש ונרגש טיפס ה'מקדש מלך' על גב הנשר הגדול, שהמריא מעל גובהם של עצים וישארו על אברתו, ועף בכנפיו הגדולים לעבר אותו ארמון מפואר אשר לו חומה סביבו, רגעים ספורים ארכה הטיסה הפלאית, עד שנה הנשר בסמוך אל השער, והצדיק רבי שלום בזאגלו ירד מגבו, מתבונן מקרוב בארמון הפלאים. בינתיים פרש הנשר העצום את כנפיו בקוד רעש גדול ויטס משם אל מרומי מרחביו העצומים של היער.

הביט בה וכה והנה אין איש. הגיה את ידו על בית-היוד של השער, נכנס פנימה ועיניו לא שבעו מראות הבית בנוי לתלפיות והמוני חדרים בו מצוירים ומלאים כלי שולחן וכלי מטות להפליא, מכל פינה נודף ממש ריח גן עדן העליון.

חמשה מלחים לבושי מצנפות צחורות עמדו על משמרתם והשיטו ביד אמן את האנייה הגדולה. בידיהם שורות של חבלי ברזל, והם מעלים ומורידים ומכוונים את המפרשים לפי חוזק גלי הים ועוצמות הרוח הנושבת. המסע הארוך עומד לקראת סופו. כבר כמה שבועות שהם משייטים בים הגדול, מלונדון הבירה אל נמל עכו שבארץ ישראל.

המלחים החרוצים מותחים ומרפים, ובטוחים שגלי הים יידיים חביבים להם, אך לפתע עלה אל הסיפון מלח אחד צעיר שביניהם, וקרא להם בנשימה קצרה: רב החובל מטפס אל הסיפון ובא אליכם, יש בפיו בשורות שאינן חביבות...

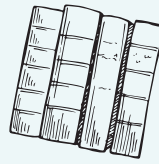
ראש המשמרת, מלח כבן חמשים שנה שאת רובן עשה על פני המים, הביט אל האופק ונתמלא דאגה גדולה. אם רב החובל הישיש טורח ובא לכאן משמע שמשוהו אינו כשורה.

יתכן שטעניו וכבר אין אנו בדרכנו לעכו שבארץ ישראל? רב החובל עלה לאטו על הסולם החלוד, פניו חרושות קמטים היא מזקנה שקפצה עליו, ויש אומרים מרוחות הים שמולן עמד תדיר באומץ ובגבורה. "פחתו את מהירות הנסיעה", צעק אל המלחים, "תעיתם הרחק מן שבילי הים המוליכים אותנו בדרך המלך, נראה שכבר כמה שעות אנו מתרחקים אל מקום בלתי נודע בים. רק עתה הבחנתי בכך. סמכתי עליכם יותר מדי, כפי הנראה", סיים באנחה, תוך שהוא תופס בחבלי הברזל ומשקיף ארוכות ימה וקדמה צפונה ונגבה.

רב החובל צדק בהחלט. הספינה תעתה וסטתה מן הדרך. לעינים רגילות אין הבדל במרחבי הים האינסופיים בין מים למים. מכל עבר נראה הים כאילו אין לו צד, תחילה וסוף, אותם מים תכולים ואותה זרימת המים הלבנים המתלווה אל ירכתי הספינה בכל עת ובכל שעה. אך יורדי הים באניות ותיקים ומנוסים אפילו אינם זקוקים לכלי 'המצפף'. רב החובל חש במצפן הטמון שבעמקי לבו, שהספינה תעתה.

זקן חביב היה והבין לרוחם של מלחיו. הוא הורה להם בפקודות קצרות ומהירות כיצד לנהוג מעתה, ונתור עמם כמחצית השעה להשגיח ולבחון כל העת בדאגה את מרחבי הים שסביבם. להוותו

אך עולה על כולנה מכל אותה השבת, היתה הסעודה השלישית, רעוא דכל רעוין, שבה חש המקדש מלך טעם גן עדן ממש, נהנין מזיו השכינה. אולם לקראת סופה של הסעודה ואמירת הזמירות, הרגיש לפתע עייפות וכבדות ועפעפיו כמעט נעצמו, מיהר ליטול את ידיו למים אחרונים ולברך ברכת המזון במתינות וכוונה. ואכן, מיד אחרי שסיים לברך נפלה עליו תרדמה עזה.

בשנתו, והנה חזיון נפלא לנגד עיניו, עומד הוא בבית דין של מעלה ורואה שם נשמות רבות שהיום הזה הגיעו מלמטה למעלה, שנפטרו מן העולם בשבת שחלפה זה עתה. בשמים מכריזים 'פנו מקום' לכל נשמה, ועולים ובאים מלאכים לבנים של המצות והמעשים טובים שעשתה נשמה זו בכל שנותיה, ומולם מלאכי חבלה שמוטי כתף ועיניהם רושפות אש זרה. שנבראו על ידי אותה נשמה מן החטאים אשר חטאה.

עמד המקדש מלך והתבונן, כשיצאה הנשמה זכאית בדין השתררה שמחה בהיכל בית-הדין, מלאכים המוני מעלה שוררו וצהלו לכבודה של הנשמה העושה את דרכה לגן עדן. וכנגד הנשמות שפסקו להם גיהנם נשמעו מהם קולות צורמים ורעים, קול נכאים של מלאכים הנדים בראשם בצער וברחמים. אך את הנעשה אין להשיב ומלך במשפט יעמיד ארץ.

והנה מגיעה נשמה אחת שנפטרה בשבת זו, לאחר שמונים שנות חיים בכפר הסמוך לצפת שבארץ הקודש, שלשם היו מועדות פניו של המקדש מלך באניה מענגלאנד לארץ ישראל. דנים בענייניה, מביאים את כל מעשיה הטובים עד שיצאה הפסק לטובה. אמנם, בעוד מריעים המלאכים בקול רנה וצהלה, הגיע מאי שם מלאך שאינו מבשר טובות ובפיו טענה כבירה: היהודי הזה שנפטר בשבת זו ונשמתו עומדת כאן, יש בו נדנד חטא של חילול שבת. ומעשה שהיה כך היה: לפרנסתו החזיק האיש בסמוך לעיר צפת בית-מרוח שבו ניתן היה לסעוד ולשתות משקאות שונים, מהם חריפים ומהם מתוקים וערבים לחיך.

בהיות האיש ירא וחרד ושלם ומקפיד על קלה כבחמורה, נעל את בית המרוח ביום הששי בצהרים, עד למוצאי שבת, וגם אם גויים היו נוקשים במשך השבת ומתחננים למעט 'משקה' היה דוחה אותם מפניו, כי שבת היום וכל הון לא שוה לחילולה ח"ו, אפילו בצד היתר של ליטול עתה ולשלם ממחרת השבת (המבואר באו"ח סי' שכ"ג).

אולם, היה זה בשבת אחת, בבוקרו של יום השבת, הגיע אל בית המרוח ישמעאלי אחד ממוכתרי הכפרים מסביב. רבות היה מגיע לבית המרוח מלווה באנשי עצתו ומסחרו. בעל הבית היהודי היה תמיד חרד לקראתו ומכבדו מאד, כי כך נהגו כולם כלפיו. עתה הגיע לבדו וביקש בקבוק משקה שאין בו אלכוהול, כי היה

נרעש ונרגש טיפס המקדש מלך על גב הנשר הגדול, שהמריא מעל גובהם של עצים וישארו על אברתו, ועף בכנפיו הגדולים לעבר אותו ארמון מפואר אשר לו חומה סביבו, הגעים ספורים ארכה הטיסה הפלאית, עד שנח הנשר בסמוך אל השער, והצדיק רבי שלום בוזאגלו ירד מגבו, מתבונן מקרוב בארמון הפלאים. בינתיים פרש הנשר העצום את כנפיו בקול רעש גדול ויטוס משם אל מדומי מרחביו העצומים של היער.

הביט כה וכה והנה אין איש. הניח את ידו על בית-היד של השער, נכנס פנימה ועיניו לא שבעו מראות הבית בנוי לתלפיות והמוני חדרים בו מצוירים ומלאים כלי שולחן וכלי מטות להפליא, מכל פינה נודף ממש ריח גן עדן העליון.

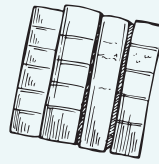
המקדש מלך הבין היטב שהוא נמצא במקום קדוש מאד, ואז נחרד חרדה גדולה ביראת הכבוד ורגש קודש, מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים אשר נטע גן בעדן מקדם. נשא את ידיו כלפי שמיא ויצר לו בלבבו על כך שמעולם רגיל הוא לטבול בערב שבת קודש וכאן אין לו כיצד לטבול לטהרתו. עודו מדבר ומבקש, והנה באחד החדרים מוצא הוא מקוה מים חמים, ירד וטבל, עלה ומצא אלונטיית צחורה וארבעה בגדי לבן כדרכו ללבוש מדי שבת בשבתו. לפניו שולחן ערוך ועליו פמוטות מוכנים ופתילות ספוגות בשמן זית. עמד והטיב והדליק את הנרות. שוב נשא את ידיו וביקש ממי הכל שלו שדרכו מדי שבת ללמוד מסכת שבת ולהתחיל כבר בפניא דמעלי שבתא, ואכן מיד עמדה לפניו מסכת שבת מהודרת והוא החל לומד בה בחשק והתלהבות, הכל סביבו היה פלאי ושמימי.

ויהי ברדת הלילה, שמע המקדש מלך קולות תפילה הבוקעים מאחורי פרגוד גדול בארמון הפלאים, הוא הלך אחר הקולות, אך לא יכול היה ליכנס לפנים ממחיצה, הבין שאין לו רשות להיכנס, והתפלל מנחה וקבלת שבת ותפלת ערבית יחד עם אותן נשמות והוא אינו רואן. והיתה חרדת אלוקים במקום הזה, והתפלה היתה בדחילו ורחימו בהרגשת קרבת אלוקים, אשר כמוה לא חש מעולם.

אחר התפילה מצא המקדש מלך בחדרו שולחן ועליו כל מיני מטעמים כאשר יאתה לשבת המלכה, קידש על היין נטל את ידיו וערך את השולחן אשר לפני ד' בזמירות ושירות ותשבחות, כמנהגו. אחרי הסעודה עסק במסכת שבת אשר ניתנה לו, ושכב וערבה שנתו. בצפרא דשבתא, בו מעלות השבת עולות ממדרגה למדרגה, שוב טבל במקוה ועמד להתפלל תפלת שבת בדבקות והתלהבות, בסמוך לאותו פרגוד שממנו בקעו קולות התפלה אשר לא מעלמא הדין.

בקריאת התורה נתכבדו בעליה לתורה השבעה רועים אברהם יצחק יעקב וכו'.

באותה שעה, מוצאי שבת קודש היה, עמד והתייצב הגה"ק בעל המקדש מלך זי"ע בפני בית דין של מעלה וכה אמר: מביין אנכי שצערך של נשמה בשמים להיותה נודדת וגולה, עצום הוא ונורא עד אין חקר, יותר מאלפים ורבות יסורים בעולם הזה. אשר על כן, בהיותי מרחם על הנשמה הזו, מוכן אני לקבל את העונש במקומה בהיותי עדיין בן העולם הזה. אנכי אערבנה מידי תבקשנה. אני אסבול שבע שנות גלות במקום נשמה זו, והיא תיכנס לאהרן ולשלום לגן עדן למקומו המיוחד לו!!!

ובנפש חפצה, ועובד את בוראו באהבה ובדביקות מימים ימימה. והחליטו בבי"ד של מעלה שלא שבע שנים יסבול גלות, כי אם שבעה ימים אשר יחשבו יום לשנה.

"לאותו זקן שנפטר עתה בסמוך לצפת יש שבעה בנים, ואתה תהיה נע ונד, ובכל לילה תתאכסן אצל אחד מהם, כך במשך שבעה לילות, ודי לך בזה", פסקו לו בבית דין של מעלה.

אחר הדברים האלה התעורר המקדש מלך משנתו העמוקה, והנה הוא בשדה אשר אינו מכיר כלל ועיקר, פרח לו הארמון וגם דייני בי"ד של מעלה נעלמו להם, והנה ממרחק באים אנשים רבים, נושאים עמם מיטת נפטר ועשיות של זכוכית בידיהם, להאיר את החושך והערפל, ובוכים מרורות, כפי הנראה על אביהם אשר הלך לעולמו. הוא ניגש אליהם ושאלם היכן הוא נמצא, וענו ואמרו שבבית החיים של העיר צפת הוא עומד עתה, ועתה נערכת כאן הלכות המת לאביהם היקר, יהודי חשוב מאד אשר נפטר בשבת בבוקר בכפר הסמוך, ניהל בית מרוח ביושר, וכל ימיו התנהג ביושר ובתמימות ומצא חן בעיני אלוקים ואדם.

שמח המקדש מלך מאד על שכבר הביאוהו משמים כעוף יעופף ממרחק עד הלום למחוז חפצו לעיר הקודש צפת, אשר אוה למושב לו. לאחר הקבורה פנו הבנים להביט באיש הזר, שאפילו לא ידע היכן הוא, הם הכירו בו שהינו יהודי נעלה ושאלוהו היכן ביתו, משהבינו שמחפש הוא היכן להתארח, החלו מתווכחים ומתחרים ביניהם מי יקחנו אל ביתו, כי אמנם עליהם לשבת שבעה, אך גם ממצוה נשגבה זו של הכנסת אורחים לא ירפו ידיהם. ויען המקדש מלך ויאמר להם אל נא תהי מריבה ביניכם, ידוע ידעתי ששבעה בנים אתם, ואלון בעז"ה בכל לילה אצל אחד מכם לפי סדר גילכם.

לימים נודע בעיר הק' צפת על שאיש אלוקים בעל המקדש מלך שוכן בתוכם, וכיבדוהו כבוד גדול כערכו הרם.

***

את המעשה הזה כתב המקדש מלך עצמו בהקדמתו לחיבורו על מסכת שבת, שלא זכינו עדיין לאורו, והוא אף מציין שם שרוב מהחידושים הללו נתחדשו לו בעת למדו מסכת שבת באותו חזיון נפלא בארמונו של גן עדן, שלקח מעין הדעת שהופיע לו מן השמים. את המעשה הזה סיפר הרה"ק בעל המנחת אלעזר ממונקאטש ז"ע בביקורו היחיד והמפורסם בארץ ישראל, בחודש אייר של שנת תר"צ. המנחת אלעזר ערך אז את השבת בעיר הקודש צפת ושם סיפר את הסיפור שאותו שמע מקונו בעל השם שלמה ז"ע, ששמעו מיהודי שקרא זאת בכתב ידו של המקדש מלך.

הגה"ק ממונקאטש זצ"ל מנה אז כמה גדולי עולם הטמונים בצפת, אך לא נודע מקום קבורתם עד היום הזה, וביניהם בעל המקדש מלך ז"ע.

(קנין תורה קרח פ"ב)

מוסלמי אדוק, ולא עזרו ליהודי כל הסבריו ששבת היום קדוש היום לאדוננו.

הערבי דרש את את הבקבוק דוקא עתה, עבור מסיבה גדולה שהוא עורך לכבוד בית אביו, אם ליהודי אסור למכור, יתן לו ליטול לבד, ועל דברתו, ובזקנו של מוחמד הנביא, נשבע הוא לשלם למחרת היום. כמעט בלית ברירה הסכים היהודי לשנות עתה ממנהגו, גם מה שהערבי איים עליו שאם לא יתן לו דמו בראשו. הערבי נטל את הבקבוק בקורת רוח, ולמחרת אכן שילם עליו יותר מכדי מחירו.

אלא, שבשמים נחשב הדבר לפגם ולצד של חילול שבת, לפי יהודי כשר כזה, כי לפי שי' התוס' הרי זה פגם כלשהו, (שבת ג. תוד"ה בבא, ובדף ט"ט), ומריח מזה עסק של מקח וממכר.

שקלו ודנו בדינו של היהודי הזה, מלאך סניגור התייצב ובא ללמד עליו זכות, שסוכ"ס הרי לא לקח מעות, וגם היה סכ"ג, עד שפסקו ואמרו בבית דין של מעלה, שהיות ומגיע לו בשכרו גן עדן על תומתו צדקתו ומעשיו הטובים עלי אדמות, אזי מוכרח הוא להגיע לשם מזוכך ונקי. ואין מנוס כי אם לשלחו למשך שבע שנים, שתהיה נשמתו נעה בין העולמות, לא גן עדן ולא גיהנם, וצער הגלות והנדודים יסיר את הכתם הזה של אבק חילול שבת.

אוי ואבוי, נזעק המקדש מלך בשמעו כל זאת, ובראותו את צערה הנוראה של הנשמה שתגורש אל השממה, "עונש כה כבד על נדנד חטא דרבנן?! הלא הוא לא ממש עבר על מלאכה של שבת, ואפי' משפט הרשעים בגיהנם הוא רק י"ב חודש..."

ובשמים משיבים שאכן כן, האיש הזה צדיק תמים היה ויקבל מדור גבוה מאד בגן עדן, אך לשם עליו להגיע נקי מכל רבב. ואפילו עם צד חטא כל שהוא, קל ככל שיהיה, אם לא יזוכך יחוש עצמו כחוח בין השושנים.

באותה שעה, מוצאי שבת קודש היה, עמד

וההתייצב הגה"ק בעל המקדש מלך ז"ע בפני בית דין של מעלה וכה אמר: מבין אנכי שצערה של נשמה בשמים להיותה נודדת וגולה, עצום הוא ונורא עד אין חקר, יותר מאלפים ורבבות יסורים בעולם הזה. אשר על כן, בהיותי מרחם על הנשמה הלזו, מוכן אני לקבל את העונש במקומה בהיותי עדיין בן העולם הזה. אנכי אערבנה מידי תבקשנה. אני אסבול שבע שנות גלות במקום נשמה זו, והיא תיכנס לאלתר ולשלום לגן עדן למקומו המיוחד לו!!!.

הדיינים בבי"ד של מעלה שמעו את הדברים, והסכימו לחליפין אלו.

באה נשמתו של אותו זקן והודתה לו להמקדש מלך על רוב חסדו שהציל אותו מצער זו, ואח"כ פרחו והלכה לה. ועתה החלו מעיינים בספר זכרונותיו של המקדש מלך עצמו לדעת מה טיבו, מי הוא זה שמוכן להתייצב במקומו ולגלות בעבור נשמה של אדם שכלל לא הכירו בחייו. בדקו ומצאו שבבן עלייה מדובר, יהודי משכמו גבוה ומעלה אשר תורתו ותפלותיו נעשות בלב טהור

פנינים על הפרישה:

מה טבו אהליך יעקב משכנתך
ישׂראל (כד, ה). אמרו חז"ל
(סנהדרין קה, ב) אלו בתי
כנסיות ובתי מדרשות.

חובת הזהירות בקדושת בית הכנסת

ויחלם והנה סלם מצב ארצה וכו' (בראשית כח יב). אפשר לרמוז על בית הכנסת, דראה יעקב אבינו עליו השלום בתי כנסיות שעתידיים בני ישׂראל להתפלל בהם, וראה שבתי כנסיות של משה יש כנגדן בתי כנסיות מכונות למעלה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (זוהר ח"ב נט): דכל מקום קדשה למטה יש כנגדו למעלה. והנה סלם גימטריא שתי פעמים 'היכל', לרמוז על היכל של משה והיכל של מעלה, וזהו שאמר מצב ארצה וראשו מגיע השמימה, הוא היכל כנגד היכל, והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים בו לקבל תפלותיהם של ישׂראל, אחר כך והנה ה' נצב עליו, לקבל התפלה:

הקב"ה יושב בביהכנ"ס המכוון כנגדו לקבל התפילה

ואפשר דלזה רמו הנביא (חבקוק ב כ) 'זה' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ, בא להזהיר בני ישׂראל, כשיכנסו להיכל מלכו של עולם שהיא בית הכנסת, ידעו ויבינו שיש בית כנסת מכונת כנגדה למעלה שבה יושב הקדוש ברוך הוא לקבל התפלה. ועל זה צריכים להתנהג בקדושה יתרה, ויבשו ויכלמו וירעדה תאחזם, שלא ישיחו שיחת חלין ולא יתעסקו בשום דבר אפלו בדברי תורה זולת בתפלה בכונה מכונת:

וזהו שאמר וה' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ, 'הס' גימטריא 'היכל', ועוד, 'מפניו כל הארץ' ראשי תבות גימטריא 'היכל'. והכונה, 'זה' בהיכל קדשו, דהינו בשעת התפלה שישׂראל יושבים בהיכל שהיא בית הכנסת הרמוז בראשי תבות 'מפניו כל הארץ', כיון שהקדוש ברוך הוא יושב בהיכל שכנגדו למעלה, התקן עצמך למה שרמוז בהיכל שהוא 'הס' גימטריא של 'היכל', דהינו הס שלא להזכיר שום דבר זולתי התפלה, וזהו שסמך לזה 'תפלה לחבקוק' (שם ג א): (מחשוף הלבן פרשת ויצא)

עצות וסגולות:

חצות לילה (ב')

הקם בחצות צריך לזוהר בעוד דברים

והנה באמת צריך לידע דלאו בקימת חצות לבדה תליא מלתא, שצריך שיהיה זה הקם בחצות שלם בכל דרכיו, שיהיה מתפלל בכל יום שלש תפלות כראוי, ויהיה משאו ומתנו באמונה, ולא יוצא שקר על פיו. ואם הוא בעל תורה לא יתבטל מדברי תורה כל עת שאינו עוסק במלאכה או בסחורה. כלל העולה, יהיה זריז במצות עשה ולא תעשה כראוי, וכשיהיה עושה כך אז קימת חצות תועיל לו להשלימו בשלמות, אבל אם הוא זהיר כי אם בקימת חצות לבד ואינו חושש לקיום המצות, עליו נאמר (תהלים כז א) 'שוא שקד שומר', שאין הקדוש ברוך הוא והצדיקים שבגן עדן מקשיבים לקולו כלל, רק אומרים לו שתק שתק, שתיקתך יפה מדבורך. לכן זהיר האדם שיהיה שלם בכל דרכיו, כדי כשיהיה קם בחצות לילה יקשיב הקדוש ברוך הוא והצדיקים שבגן עדן לקולו, ויכתב בספר זכרון מבני היכלא דמטרוניתא. (מעגלי צדק, אות ח"ת, ד"ה חכו ממתקים)

קימת חצות הוא עיקר הדביקות בשכינה

ואפשר לרמוז זה בפסוק (דברים ד ד) 'ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום', 'ואתם הדבקים' גימטריא 'זה' הוא חצות הלילה, דעקר הדבקות בשכינה והקדוש ברוך הוא הוא קימת חצות. ובזה זוכה כל יום לחיים חדשים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (חגיגה יב): כל העוסק בתורה בלילה חוט של חסד משוך עליו ביום, שנאמר (תהלים מב ט) 'יוםם יצוה ה' חסדו' משום ד'בלילה שירה עמי' (שם). (מעגלי צדק, אות קו"ף, ד"ה קדמתי בנשף)

קימת חצות מסוגלת לטהר הנשמה

וידוע מה שאמר בזהר הקדוש (ח"ב יח: ח"ג כג): ובדברי רבנו זלה"ה (שער הכונות דרושי הלילה דרוש ד), דקימת חצות היא סגולה נפלאה לטהרת הנשמה ביותר, ולהשגת החכמה, ובפרט בחכמת סודות התורה, והיא עת רצון ממש (יבמות עב.), שבו הקדוש ברוך הוא נכנס ומשתעשע עם נשמות הצדיקים בגן עדן, ואין לה עת רצון יותר משעה זו שהקדוש ברוך הוא משתעשע עם נשמות הצדיקים, וכשהצדיקים למטה קמים בחצות הלילה ועוסקים בתורה, הרי הקדוש ברוך הוא ונשמות הצדיקים שבגן עדן של מעלה מקשיבים לקולם, כמו שכתוב (שה"ש ח יג) 'חברים מקשיבים לקולך', ובדאי מה ששואלים ומבקשים הצדיקים של מטה באותה שעה הקדוש ברוך הוא עושה להם רצונם. (מעגלי צדק, אות ח"ת, ד"ה חסדך ה')

הקם בחצות - חלקו עם הצדיקים בגן עדן

מי שקם אחר חצות לעסק בתורה, דאותה שעה עת רצון שבה הקדוש ברוך הוא משתעשע עם הצדיקים בגן עדן (ח"א פב: ח"ב קעג): והקם באותה שעה נוטל חלקו עם הצדיקים אשר שם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (חגיגה יב): כל העוסק בלילה בתורה חוט של חסד משוך עליו ביום, שנאמר (תהלים מב ט) 'יוםם יצוה ה' חסדו' משום ד'בלילה שירה עמי', והחוט של החסד הזה עקרו משעשוע הצדיקים אחר חצות.

(פיתוחי חותם פרשת חוקת, ד"ה על כן)

להיות זריז וזהיר לקום אחר חצות

הרוצה להיות חלקו עם השעשוע שמשעשע הקדוש ברוך הוא עם הצדיקים בגן עדן אחר חצות, צריך להיות זריז לקום אחר חצות לעסק ברגה של תורה. (פיתוחי חותם שם)

ישמור עצמו בעת התפילה בבית הכנסת

ובני ארם עוין וחול וגתר ומש (בראשית י כג). הרמז בזה, שבשעת תפלה צריך שיטהר מחשבתו ויפנה לבו מכל דברים המטרידים אותו, לפי שהתפלה נקראת עבודה שבלב, שנאמר (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם'. ועוד, צריך שינהג קדשה בבית הכנסת ויחשב שהשכינה שם, ולא ירבה דברי חל בבית הכנסת ולא יריב עם אדם שם:

וזהו שנאמר ובני ארם שהיא התפלה, עוין מלשון עצה, דהינו צריך שיטהר עצתו ומחשבתו ולא תהיה עצתו אלא בעבודת ה' דוקא. וחול, הינו מרחיק דברי חל שלא יזכירם בבית הכנסת. וגתר, אותיות 'תגר', שלא יעשה שום תגר ולא ריב בבית הכנסת. וזהו ומש, מלשון הסרה, כמו 'לא ימוש' (יהושע א ח), כלומר דמסיר עצמו מדברי חל וריב ומצה וכיוצא בבית הכנסת, ומתנהג בה כי אם בקדשה:

(פיתוחי חותם פרשת נח)

מורא ופחד מקדשת בית הכנסת

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כה ח). אפשר לרמוז דנקודות מקדש הן נקודות 'יראה', להורות דעקר המקדש ובית הכנסת הוא שירגיש האדם בעצמו וידע שהשכינה מצויה שם, וישב שם במורא ופחד שהרי יושב לפני השכינה, וכמו שאמר (תהלים נה טו) 'בבית אלהים נהלך ברנש', דהינו שירגיש וידע שהרי הוא בבית אלהים, פרוש בבית שאלהים מצוי שם. וכמו שאמר יעקב אבינו עליו השלום (בראשית כח יז) 'מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים', כלומר מאחר שהוא בית אלהים הוא נורא מאד, והיושב בו צריך לישב במורא גדול ובקדשה. וכמו שתמה יעקב אבינו עליו השלום שאמר (שם פסוק טז) 'אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, ופרש רש"י ז"ל שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה:

וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים ה ח) ואני ברב חסדך אבוא ביתך אשתתוה אל היכל קדשך ביראתך, הפונה, אמר דוד המלך עליו השלום, חסד גדול ורב מאד עשית עמנו אשר זכיתנו לבוא עד הלם, שאמרת לנו עשו לי בית אשר שם אהיה מצוי עמכם, וכיון שכן הוא, צריכים אנו מפני כבודך המצוי שם לישב במורא ופחד. וזה שאמר ואני ברב חסדך אבוא ביתך, דהינו חסד רב עשית עמי שאמרת לי זה ביתי, הנני מצוי בו, בוא ושב עמי, וכיון שכן הוא, משעת כניסתי בו אכנס ביראה, וכל ישיבתי שם ביראה, וזהו 'אשתתוה אל היכל קדשך ביראתך' (מחשוף הלבן פרשת תרומה)

מורא בית הכנסת והשכמה התפילה

בראשית (בראשית א א). אותיות 'בית ראש', לרמוז על בעל תשובה שצריך להזהר להשכים ולהעריב לבית הכנסת מדי יום ביומו, כי הוא תקון גדול לכפרת עונותיו ולקבלת תשובתו, מפני שהתפלה במקום קרבן, כמו שנאמר (הושע יג ד) 'ונשלמה פרים שפתינו. ויותר מזה אמרו (ברכות לב:). דגדולה תפלה יותר מן הקרבנות, שנאמר (ישעיה א טו) 'גם כי תרבו תפלה. וכיון שכל כך גדול כחה של תפלה צריך להזהר בעל תשובה שלא יבטל שום תפלה:

זוהר במורא בית הכנסת

וישמר כל הדברים שאמרו חכמינו ז"ל בעניני בית הכנסת, דהינו שיהיה

עליו מורא בית הכנסת לפי שהשכינה בבית הכנסת, וכיון שהשכינה שם צריך להיות עליו מורא השכינה שלא ידבר שם דברי חל רק דברי תפלה. גם יטהר מחשבתו שלא יחשב מעניני העולם, כי עקר התפלה בלב היא, כמו שנאמר (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם'. לכן צריך שיהיה לבו פנוי מכל מחשבה, כדי שיתפלל בכונה, ולא ידלג שום תבה ויענה כראוי, ויחשב בלבו כי לא נברא כי אם לעבודתו יתברך, וינהג קדשה יתרה בבית הכנסת:

היה מעשרה ראשונים בבית הכנסת

וגם כן צריך שיהיה מקדים לבית הכנסת להיות מעשרה ראשונים, שגדול שכר עשרה ראשונים כדאמרו רבותינו ז"ל (ברכות מז:). וגם כן צריך להתאחר שלא לצאת מהרה מבית הכנסת שלא יהיה נראה עליו כמשואי. וזה רמזו גם כן במלת בראשית, בראשית כמשמעה שיהיה ראשון בבית הכנסת, והיא נמי אותיות 'בשארית', דהינו דצריך להשאיר מהאחרונים בבית הכנסת. ובעל התשובה צריך להזהר בזה יותר:

(נגזי המלך, תיקון התשובה אות יא)

השכמת בית הכנסת

זבולן לחוף ימים ישכן והוא לחוף אגית וירכתו על צידו (בראשית מט יג). אפשר לרמוז, דידוע שבני ישראל לא בחר בהם ה' כי אם מפני שיהיו עוסקים בעבודתו ויהיו משכמים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, כמו שאנו אומרים בתפלה 'אשרינו מה טוב חלקנו וגו', אשרינו שאנו משכמים ומעריבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ומי שתמיד חשקו ופעלתו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, זה הוא הגורם לו לזכות לגן עדן התחתון ולגן עדן העליון, לפי שהם בתי כנסיות ובתי מדרשות של עולם הבא, ומדה כנגד מדה, הוא היה עקר דירתו בזה העולם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, לפיכך יזכה לשבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות של עולם הבא:

הרובצה לעשות כן צריך להתחזק במידת הבטחון

והנה הבא להיות בבתי כנסיות ובתי מדרשות צריך לתת בטחונו בה באמת, וידע ידיעה אמתית שהקדוש ברוך הוא יתברך שמו הוא הון והמפרנס והמשגיח בפרטות על כל אחד ואחד, ואין הדבר תלוי ביד האדם עד שיצטרך לטרח הרבה ולבטל ימיו ושנותיו בענין המחיה, אלא כיון שהכל בידו יתברך, אפלו בעסק כל שהוא זמין לו פרגטו. וזה היה אצלי כונת הכתוב (משלי י כב) 'ברכת ה' היא תעשירי ולא יוסף עצב עמה, הכונה, 'ברכת ה' היא מדת הבטחון, ודהינו מי שבגידו מדת הבטחון אפלו בעסק כל שהוא תחול עליו הברכה והיא תעשירי, ולא יוסף עצב עמה, דהינו לא יהיה צריך לטרח, דמי שיש בגידו מדת הבטחון אינו צריך לטרח:

וזהו הרמז זבולן לחוף ימים ישכן, כלומר, מי שרובצה לזכות להיות חלקו בגן עדן הנקרא 'זבול', ישכן בזה העולם לחוף ימים, שהם בתי כנסיות ובתי מדרשות ששם ים החכמה. וכי תימא ובמה יתפרנס, לזה אמר והוא לחוף אגית, כמו שפירש במקום אחר (שם לא יד) 'היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה. וזהו שמסים וירכתו על צידו, כלומר, עקר סמיכתו ובטחונו של זה האיש יהיה על הקדוש ברוך הוא שהוא המשגיח ומכין טרף לכל, צידן גימטריא 'אלהים חיים', דהינו עקר בטחונו באלהים חיים, והבוטח בה' חסד יסובבנו:

(פיתוחי חותם פרשת ויחי)

מסכת כתובות דף ד-י

תשלום הוצאות ההתונה

בגמ': שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל שיהא אדם טורח בסעודה שלשה ימים אחד בשבת ושני בשבת ושלישי בשבת וברביעי כונסה (כתובות ד, א).

כתב הערוך השולחן (סי"ב) בזמן הזה הכלה עושה את הסעודה ואין כופים את החתן. ובאוצה"פ (סי' סד הערה כ) הביאו שבימינו אין מנהג קבוע מי משלם את הוצאות הסעודה, ואין צד החתן או צד הכלה יכולים לכופו זה את זה לעשות את הסעודה אלא א"כ התנו על כך מראש. ועיין בבאה"ט (סי' נו סק"ג).

והנה בבית הלל (סי' נה אות ב) ובברכה משולשת (חולין פ"ה מ"ג) ובפסקי תשובות (סי' קצד) האריכו שעל צד הכלה מוטל לשלם את הוצאות הסעודה, אולם ביפה ללב (ה"ד סי' נו סק"א) כתב שמנהג רוב קהילות ספרד שאבי החתן עושה את הסעודה, ועיין בנחלת שבעה (סי' ח) שכתב שנוסח שטר התנאים בפולין הוא שהחתונה על חשבון אבי הכלה, ובאשכנז שהחתונה על חשבון שני הצדדים (אוצה"פ הערה כ).

והנה בשו"ת אגרות משה (אבה"ע ח"ד סי' צב) כתב, דבר נחוץ הוא להודיע מה שאמרתי כמה פעמים, שיש חיוב נוסף לבד

החתונה על אבי הכלה מ"מ שאר הוצאות כותבים על החתן, וביאר, שנהגו כן כדי שיוכל הבעל לטעון טענת בתולים, ומ"מ כתב, לולי דמסתפינא הייתי אומר שמה שנקט הש"ס אין אדם טורח בסעודה הוא לא דווקא, אלא לדוגמא בעלמא נקיט, כי היכי דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה, כן נמי אין אדם טורח בנשואין ומפסיד בעילתו, ומסתמא טענתו אמת, ולכך אין חושדין אותו שעושה להרויח ממון הכתובה, ולכך לא הזכירו הטור והשר"ע שאם אינו טורח בסעודה אינו נאמן לטעון טענת בתולים, ומוכרח שנאמנותו אינה תלויה דווקא בטורח הסעודה.

עוד כתבו הפוסקים שנהוג לערוך את החתונה בעיר מגורי הכלה, אלא א"כ התנו על כך קודם השידוך (שו"ת הרשב"א המיוחסות לרמב"ן סי' רעה, הר"ד בב"ש סי' נ סק"כ).

ובספר אבן השהם (עמוד צט) כתב בשם ספר מאיר עיני חכמים, להרה"ק ר' מאיר מקארסטשוב זצ"ל, תלמידו של הרה"ק ר' זאב מזיטאמיר זצ"ל, שהנהגה לכאורה עתה המנהג שהכלה מכינה את הסעודה והחתן בא אליה, והוא היפוך ממה שמבואר בגמ' שאמרו חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה, וכן בכמה מקומות משמע שדרכם היה שהחתן עושה את הסעודה ומביא הכלה אליו, וכן אמרו לגבי אבילות שמת אביו של חתן [שהוא הטורח בסעודה], וכן בברכות (ו): אמרו כל הנהגה מסעודת חתן ואינו משמחו, ומשמע שהחתן היה עושה הסעודה, ולמה עתה המנהג הוא להיפוך שהכלה עושה הסעודה והחתן בא אליה. וביאר, שאנו נוהגים כן, כרמז לגאולה העתידה במהרה בימינו שהקב"ה מלך מלכי המלכים [שהוא מרומז כנגד החתן] יבוא עם היכלו לקראת עם ישראל [המרומזים כנגד הכלה], עיי"ש באריכות. וע"ע בספר המטעמים (מערכת חתן וכלה אות מא) שביאר שאבי הכלה עושה הסעודה כדי שלא תקרא הסעודה 'סעודת חתן' ובכך לא יכשלו באיסור נהגה מסעודת חתן ואין משמחו. ועיין שם (אות מא) טעם נוסף.

מהחיובים הרגילים צריך לשלם להאשה כשמגרשה או נתאלמנה. והוא, עפ"י מה שמבואר בסוגיין שאת סעודת הנשואין מחוייב החתן לעשות, וכמפורש שמשום כך נאמן הבעל לטעון פתח פתוח מצאתי, שחזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה, ולכאורה אם הכלה עושה הסעודה כמנהגנו הרי אין הבעל צריך להיות נאמן, ולא הוזכר חילוק זה בפוסקים, על אף שמנהג זה שהכלה עושה את הסעודה נהוג כבר מאות שנים, ומוכרחים לומר שכשהכלה עושה את הסעודה הרי זה כהכניסה לו נדוניה, וכשמגרשה או כשנתאלמנה צריך הבעל לשלם לה את דמי הסעודה. ומ"מ אין דין מעות אלו כשאר מעות נדוניה שהבעל צריך לתת לאשה שליש מעבר לסכום שהכניסה לו, מכיון שטעם תוספת זו הוא מפני שיוכל להרויח מעות מנדוניתה, אך מדמי הסעודה פשוט שאינו יכול להרויח מהם עוד מעות, ועיי"ש עוד מה שנקט בזה לדינא.

למעשה, נידון זה כבר מבואר בשו"ת פנים מאירות (ה"א סי' ה), שכתב לדון בטעם המנהג שאין החתן טורח בסעודה ומ"מ מוציא שאר הוצאות, כגון הוצאות רב, חזן, שוחט, והוצאות כלי זמר, ואף שכותבים בקשרי התנאים שהוצאות

מחולקת, ואח"כ נעשה כן, על זה שאל, ולכך תירצו, שנעשה כן להגן שלא ישמע דברים בלתי הגונים, וזה נתחדש לאחר חטא אדם הראשון כנ"ל. (והאריך בזה גם החיד"א בפתח עינים ה, ובברית עולם על ספר חסידים ס" עב).

הליכה באנפלאות (גרביים) רטובות בשבת

בגמ': והא מודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות (כתובות ו, ב).

בגמרא מבואר דין חבית הסתומה בבגד אם מותר לפותחה בשבת או שיש לחשוש בזה מטעם סוחט, ויסוד הנדון הוא אם כיון שאינו מתכווין לסחיטת המשקין ואינו צריך להם הוי פסיק רישיה דלא ניחא ליה ויש להתיר זאת, או שמא אפילו פסיק רישיה דלא ניחא ליה אסור.

ובפוסקים דנו בשאלה נפוצה, אדם שנרטבו הגרביים שלו, ובעת שהולך המים נסחטים, אם יש לאוסרו להמשיך ללכת עד שיוריד את הגרביים שהרי הוא סוחט ואף שלא ניחא ליה עכ"פ הוא פסיק רישיה, או שמא יש בזה צד היתר.

והנה באיסור סחיטה מבואר בפוסקים שני טעמים לאיסורו א. מלאכת דש שמפרק את המים מתוך הבגד. ב. מלאכת מלבן.

וכתב בספר מנחת שבת (ס"א פ"ק קלא,

וכיוצ"ב, וביערות דבש (ה"א דרוש יא) ביאר שהאדם נברא באופן שיהא כולו רק לעבודת ה', ובאופן הדומה למלאכים, וכמו שבמלאכים אינם משבחים בפניהם את הקב"ה כל הזמן, וכן אינם יכולים להביט כל הזמן בזיו השכינה, כן באדם נעשה בפיו ובעיניו אפשרות שבעת שירצה יוכל לסגור. אך הנה האדם הוא כלי קבלה, וקודם חטא אדם הראשון היה במדרגה גבוהה, ולכן לא היה לו סוגר לאזנו, וכמו שהמלאכים שומעים כל הזמן דברי אלוקים חיים, כך היה גם האדם, ולא היה חשש שישמע דבר לא טוב, ולכן לא הוזקק לסוגר לאזנו, אך לאחר שאדם הראשון חטא הוצרך הקב"ה ליתן לאדם מגן לאזן לעכב השמיעה.

ומה עשה, הוא הדבר שנאמר במדרש ילקוט (עין במדרש אבכיר) על הפסוק זה ינחמנו מעצבון ידינו כי בשעת הבריאה לא היה חילוק אצבעות כלל, ואח"כ לאחר חטא אדם הראשון נחלקו, וזה היה הטעם, כי היתה אז האוזן צריכה דבר המונע שמיעה, ויוצר האדם למען תקון אדם שלא ילכד בפח הנחש, חילק האצבעות, כדי למנוע שמיעה בעת הצורך.

ולכן הקשה הש"ס רק על אצבעות האדם מפני מה הן משופות, שודאי אילו היה מתחלת בריאה, לא תפול בו שום שאלה, כמו שלא תפול שאלה על תבנית שאר האברים, רק על האצבעות שלא היו בשעת הבריאה שהרי היד לא היתה

כיצד יש לסתום את אוזניו כששומע דברים בטלים

בגמ': אמר ר' אלעזר מפני מה אצבעותיו של אדם וכו' משופות כיתדות, שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעותיו באזניו. תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה אוזן כולה קשה והאליה רכה, שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יכוף אליה לתוכה (כתובות ה, ב).

בספר באר הגולה (הבאר השלישי) ביאר שלאזן לא נעשה דבר הסוגרו כמו בעין או בפה, שבהם ישנה אפשרות לסוגרם בלא צורך להיעזר לשם כך ביד, מפני שהאוזן משמשת לקבלה בלבד, ושלימות הקבלה היא כשהכלי פתוח לקבלה, ולכן אין לאזן סתימה בעצמותה, שהרי אם יהיה לה סתימה נמצא שיהיו שני הפכים בנושא אחד.

ומפני כך הוקשה לתנא דבי ר' ישמעאל, שהרי אין ראוי שיהיה האוזן חסר סתימה, דסוף סוף האוזן בעצמו חסר, ולכך אמר שנברא לאוזן אליה שהיא רכה כדי שאם ישמע דבר שאינו הגון יכוף האליה לתוך אוזנו, וממילא נמצא שהאוזן שלימה, שהרי באזן עצמה יש את החלק שסותמה. ועוד כי אם יניח אצבעו בתוך אוזנו יהיה מטנף אצבעותיו בצואה שבאוזן, ולכך נברא לו האליה, ומפני כי האליה אינה נשארת באוזן, נבראו אצבעות ידי האדם משופעות, שיניח אצבעו על האליה ובוזה נשאר סתום.

ומעתה הוא בשלימות לגמרי, כי האוזן שהוא משמש לקבלה אין ראוי שיהיה בו סתימה, ומצד שאזן פתוחה הוא 'חסר' ראוי שיהיה השלימות באוזן עצמה, ולכן האליה שהיא חלק מהאוזן היא החלק שסותם את האוזן, ומפני שאין האליה נשארת באזן, ואין זה סתימה, נבראו האצבעות משופעות וכנ"ל. והרי זה דומה לפתח הבית שיש לו דלת, ואין הדלת נשארת סגורה, שהרי הדלת משמש לפתיחה, וכדי להשאיר את הדלת סגורה מניחים דבר כמו עץ שמעכב את הדלת שלא תפתח.

והנה רבים תמהו על מאמר חז"ל זה, שלא מצאנו ביאור בחז"ל לגבי שאר איברי האדם מדוע צורתם כך או כך, ואם יש לשאול על טבע הבריאה, יש לדון גם על שפוע החוטם או על צורת אצבעות הרגלים

יט ס"ד) שכתב, וכל שבעת ימי המשתה מברכין אותם אם באו פנים חדשות. וכן מדוקדק לשון הגמרא (לקמן ח.) רב אשי איקלע לבי רב כהנא יומא קמא בריך כלהו מכאן ואילך אי איכא פנים חדשות בריך כלהו, ואי לא אפושי שמחה בעלמא הוא מברך שהשמחה במעונו בתחלת הזימון ואשר ברא אחר בהמ"ז ע"ש, נמצא הכי עבדי רבנן עובדא בנפשייהו דכל פעם שלא נזדמן שבאו פנים חדשות מברכים אשר ברא בלבד ואינם מכריחים עצמן לחזר אחר הדבר הזה להביא אנשים חדשים כדי לברך ז' ברכות.

ומסיק דבאופן שזה החתן אין לאל ידו להרבות בהוצאות להזמין עשרה בכל סעודה של ז' ימי המשתה כדי לברך ז' ברכות אחר בהמ"ז, אינו מחוייב לדחוק עצמו לעשות כן, כי אין זה עליו בתורת חובה אלא רק הוא למצוה מן המובחר, אבל אם יש לאל ידו להרבות בהוצאה הא ודאי למצוה גדולה תחשב לו זאת לעשות סעודת מריעות לחתונתו בהזמנת עשרה לברך ולשבח לשמו יתברך בשבעה ברכות של חתנים, ורק צריך שיהיה בכל סעודה פנים חדשות דהיינו בכלל העשרה יהיו שני אנשים שלא אכלו עד עתה בסעודה של אותו חתן, וגם שיהיו חשובין קצת שבני החופה שמחין על ביאתן ולא מאותם הבזויין שבני החופה קציין בהם ויושבים על השולחן לאכול על אפם ועל חמתם של בני החופה דלא ניחא להו בהו כלל, כי אלו אינם חשובין פנים חדשות לברך בעבורם ז' ברכות, וי"א דסגי לפנים חדשות באדם אחד (ראה אליבא דהלכתא הערה קנח), וכתב דבעירו בגדאד המנהג פשוט להקפיד שיהיו שנים ולא סגי להו בחד.

המבואר מדברי הרב פעלים שאם יש אפשרות לחתן ולכלה לערוך סעודות בשבעת ימי המשתה מן הנכון לנהוג כן, ומ"מ אינו חיוב. וכן כתב בקנין תורה (ח"ב סי' קז) שאינו חיוב (וע"ע בפמ"ג או"ח סי' תמד משב"ז סק"ט, משנ"ב סי' תרא סקל"ד) אם סעודת שבע ברכות בכלל סעודות מצווה).

ויש שנהגו לערוך סעודת שבע ברכות פעמיים בכל יום משבעת ימי המשתה עפ"י המבואר במסכת סופרים (פ"א ה"א), עיי"ש. ובשיח שרפי קדש (ה"א סי' תקכז)

בשו"ת רב פעלים (ח"ד אבה"ע סימן ו) נשאל בחתן שנשא בתולה דמן הדין לברך ז' ברכות בעשרה אחר ברכת המזון בכל שבעת ימי החופה, אם זה הדבר הוא עליו בתורת חיוב שמחוייב להזמין עשרה בני אדם בכל סעודה כדי לברך ז' ברכות, או שאינו בתורת חיוב ורק אם נזדמנו לו עשרה בסעודה אז יברכו ז' ברכות. והשיב דמאחר דברכת חתנים בעשרה למדו בסוגיין מבעז כשרצה לכנוס את רות דכתיב (רות ד ב) 'זיקח בעז עשרה אנשים מזקני העיר' וגו' ואמרו חז"ל שקיבצם כדי לברך ברכת חתנים בעשרה, וא"כ יש ללמוד שאין חיוב להביא עשרה ולברך ז' ברכות הנזכרים, אלא רק בשעת נשואין שהוא בעת החופה שבא לכנוס, אבל בשבעת ימי המשתה שמברכין אחר בהמ"ז אין חיוב להביא עשרה בסעודה כדי לברך ז' ברכות, אלא אם נזדמן עשרה שאכלו על השולחן אז יברכו ז' ברכות אחר בהמ"ז, שהרי בעז לא לקח עשרה אלא בכניסה לבדה כאשר כנס את רות שהוא שעת נשואין, ולכן גם לדידן אין חיוב עשרה אלא רק בשעת נשואין שהוא בשעת החופה. וכן מבואר בדברי הלבוש (אבה"ע"ז סי' סא ס"ד) שכתב, כשאין אומרים אחר ברכת המזון כל השבעה ברכות אלא ברכת אשר ברא בלבד, אין צריך עשרה, דבועז לא לקח עשרה אלא בכניסה לברך.

וכן הוכיח ממה שאמרו בסוגיין, מברכין ברכת חתנים בעשרה כל שבעה א"ר יהודה והוא שבאו פנים חדשות, ומשמע שאין חיוב להביא פנים חדשות כדי לברך ז' ברכות, אלא אם נזדמן שבאו אז יברך. וכן משמע מלשון הארחות חיים (נתיב

קו"א סק"ז) שמוותר לו להמשיך בהליכתו אף שבכך המים נסחטים, מפני שאין במלאכה זו חשיבות מלאכת סחיטה כלל, שהרי מצד מלאכת דש אין בזה שהרי המים הולכים לאיבוד, או שחוזרים ונבלעים בגרב, ומצד מלאכת מלבן אין לאסור שאינו דרך ליבון כלל, והוכיחו כן מהמבואר בר"ן (סוף פרק שמונה שרצים) על גזון סוגיין לגבי הבגד שבתוך החבית שאין בזה מלאכת מלבן כיוון שאין דרך סחיטה בכך שהרי המסוכרייא אינה מתלבנת, ועוד שהוא פסיק רישא דלא ניחא ליה כיון שהמים חוזרים ונבלעים, ועוד שהוא כלאחר יד.

ועיין בט"ז (סי' שכו סק"ב) שמוכח שם שבדבר שאי אפשר להמנע ממנו לא גזרו רבנן באופנים מסויימים.

וכן הביא לדינא בספר מאור השבת (ח"ב מכתב לד אות יד) מכתב מבעל המנחת שלמה שיש להתיר בזה, ובספר ארחות שבת (ח"א פ"ג סס"ב) הביא כל זה, אך כתב שמ"מ כשמגיע לביתו ראוי להחמיר ולהחליף גרביים.

עוד כתב שם (סס"ג) עפ"י הג"ל ששטיח שנרטב וכאשר דורכים עליו נסחטים ממנו המים על הרצפה וחוזרים ונבלעים בו, מותר מן הדין להלך על גביו באופן שאי אפשר להמנע מזה.

סעודת שבע ברכות, חיוב או רשות

בגמ': מברכין ברכת חתנים בעשרה כל שבעה א"ר יהודה והוא שבאו פנים חדשות (כתובות ז, א).

הביא מבעל החידושי הר"ם טעם לדבר. ויש מי שכתב שלא נהגו בסעודות השבע ברכות כלל, מפני שערבה [חשכה] כל שמחה, ומפני קושי הגלות, וצער המחיה, כולן מוחלין על שמחה זו. (יש"ש פ"א סי' יב).

הליכה מהחוננה קודם ברכת המזון

בגמ' משמח חתן עם הכלה (כתובות ה, א).

הפוסקים דנו אודות מה שנוהגים העולם שאוכלים ושותים בסעודות נשואין ומברכים ברהמ"ז לעצמם והולכים להם, שלכאורה הוא נגד ההלכה היות וכבר נתחייבו בשמיעת שבע ברכות.

ובשור"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' מג) דן בזה והעלה לפסוק שמי שיש לו ענין נחוץ יוכל ללכת לפני גמור הסעודה בלי שישמע ז' ברכות, ונימוקיו בזה המה, דהמצוה היא למי שנמצא בגמור הסעודה אבל אין חיוב להמתין עד גמור הסעודה, וראיה לזה מדחזינן בש"ס ופוסקים שלגבי זימון אסרו בפירוש לילך לפניו, ובברכת חתנים סתמו ולא פירשו שיש איסור לילך קודם ברכת חתנים. ועוד הוסיף להסתמך על מה שכתבו הפוסקים שבזמן הזה עיקר השמחה מעיקר הדין היא רק יום אחד, ורק ממנה מברכים שבע ברכות כל שבעה, וא"כ כיון שהמנהג היום שלא לומר רק בסוף כל הסעודה, מי שיש לו ענין נחוץ ואינו יכול להמתין עד גמור הסעודה בשעה מאוחרת בלילה, והולך לדרכו, יש לו על מי לסמוך.

ומבואר בדבריו שחיוב הז' ברכות הוא בגמור הסעודה, וכן מבואר בדברי הגאון הגר"ש קלוגר ז"ל שכתב בספרו האלף לך שלמה (אבה"ע סי' קז) להסתפק בחתן שהיה לו סעודה ביום השביעי שלו בפנים חדשות ונמשכה סעודתו עד ערב ליל שמונה אם מברכים ברכת חתנים בלילה או לא. והעלה שהדבר פשוט שאין מברכים מפני שאינו דומה להזכרת שבת וי"ט בברהמ"ז שאם התחיל סעודתו בשבת, אומר רצה או יעלה ויבא כשמברך במוצאי שבת, משום שברכת המזון תלוי באכילת הפת, דהיינו שתיכף כשאכל פת ביום נתחייב בברהמ"ז ולכן כיון שאכילתו היתה

מתחייבין בברכות הללו. ועיין בשו"ת מהר"י שטייף (סי' ז) שנשאל ג"כ בשאלה האמורה, והעלה שאין קפידא כ"כ על היחידים, אלא שמנמק הטעם בזה מפני דחז"ל הטילו החיוב על המסובין שישתדלו שיהיה מי שיברך את השבע ברכות כדי לשמח חתן וכלה, אבל לא מוטל החיוב על כל אחד מהמסובין שנימא שהמברך יצטרך לכוון בברכותיו להוציא את כל המסובין ידי חיובם, אלא סגי כשידעו שיהיה שם מי שיברך אותו השבע ברכות, ועל כן אין קפידא כ"כ על היחידים שיוצאים ומברכים ברהמ"ז בפני עצמם ואינם מברכים שבע הברכות כיון שעכ"פ הניחו שם מי שיברך ויודעים שישנם עדיין עשרה מסובין, ואינו דומה לחיוב הזימון שכבר נתחייב כל אחד לברך ברהמ"ז בזימון, אבל ברכת חתן וכלה החיוב רק שיהיה כאן מי שיברך אותן הברכות לתכלית שמחת חתן וכלה.

ועיין גם בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' רעא) שכתב בענין העוזבים סעודת שבע ברכות לפני בהמ"ז שיברכו אח"כ ז' ברכות, אם יש להם היתר לכך. הנה נחלקו גדולי הראשונים אם חיוב ז' ברכות קשור לסעודה או לא, אבל שיהיה חוב על כל יחיד שהוא שם, או שהיה שם לברך או לשמוע ז' ברכות בפרט אם ע"י שהולך לפני זה לא יחסר המזג מלברך הברכות כהלכה אין לזה משמעות בש"ס וראשונים.

אך באבן ישראל (ח"ח סי' פב) העלה שכל מי שהשתתף בסעודת החתן חייב לשמוע שבע ברכות ואין היתר ללכת לפני זה מהחוננה ואם ירצו יכולים לזמן בעשרה ולומר שבע ברכות, ושפיר דמי, אבל צריך לבקש על כך רשות מהחתן.

בשבת חייב בברכת המזון של שבת, אבל בשבע ברכות אין חל החיוב אלא רק בשעה שמברך ברהמ"ז, ואין הפת גורם לחיוב השבע ברכות, שהרי אם היה סועד כל היום בלי פנים חדשות אינו חייב לברך שבע ברכות, וכן אם היה בשעת סעודה פנים חדשות וקודם ברכת המזון הלכו הפנים החדשות אין חייב לברך שבע ברכות, ורק כשיש פנים חדשות בשעת ברהמ"ז חייב לברך, ולא מצינו איסור שלא יהיה רשאי הפנים החדשות לילך משם טרם שברכו ז' ברכות, ואף אם אכל הפנים החדשות שם פת אינו רשאי לחלק שהרי יתחייב בזימון, מ"מ לאו השבע ברכות גרם לו החיוב שלא להסתלק רק הפת וברהמ"ז אבל מצד הז' ברכות היה רשאי להסתלק, וא"כ הם לא גרמו לו החיוב, ולא חל עליו עיקר החיוב רק בשעה זו ממש שברך ז' ברכות, ולכן אזלינן בתר ההוא שעתא וכיון דאז כבר נסתלקה השמחה אין לו לברך עוד. וחזר והוסיף לבאר ולחזק זאת גם בתשובה שלאחריה (סי' קח), שבברכת נשואין כיון שאין הזכרה זו בתוך ברהמ"ז, רק אחר בהמ"ז א"כ אינו בכלל ברהמ"ז רק הברהמ"ז גורם להתחייב לברך גם אותן הברכות, שאם בירך בהמ"ז מחוייב לברך אחריהם גם הברכות הללו וכו' וכל שעה שלא בירך ברהמ"ז לא נתחייב בברכות הללו וכו' לכך לא אזלינן בתר שעת אכילה רק בתר שעת ברהמ"ז וכיון דאז כלתה השמחה אין לברך יעו"ש.

הרי שפתי הגרש"ק ז"ל ברור מללו דחיוב השבע ברכות חל רק בשעת ברהמ"ז ולא מקודם, ולא עוד אלא שהברהמ"ז בעשרה הוא הגורם להתחייב לברך גם אותם, וכל עוד שאין מברכין ברהמ"ז בעשרה לא

'פניני הלכה' מתוך הלמוד בבלי המבואר מתיבתא
על סדר הדף היומי שלמד השבוע

לכתוב כן, ואף אם אין הכתובה מן התורה, מ"מ כוונתו שיפרע הבעל מנכסיו כאילו הוא מן התורה.

ובהלכות ומנהגי מהר"ש (סי' ד) כתב שהחבר ר' זלמן מנוישטאט לא היה כותב לבתולה דחזי ליכי מדאורייתא ואמר שכך קיבל מדברו ר' מענדל מאויבלינגן, ומפני שאין להכניס עצמנו בספק, וע"ע באוצה"פ (סי' סו ס"ק כו).

ולענין דיעבד, במקום שנהגו לכתוב דחזו ליכי, ושכחו ולא כתבו, כתבו הפוסקים שאינו מעכב, אפילו לדעות שיש הבדל בין אם כתב לה תיבת מדאורייתא, שבאופן זה מתחייב לשלם בכסף צורי [כסף טהור שערכו פי שמנה מכסף מדינה], ובין כשלא כתב שמתחייב רק בכסף מדינה, ומ"מ אינו מעכב שכיון שלא כתב לה מדאורייתא לא יתחייב בכסף צורי, ומה בכך, ובשור"ת שבט הלוי (ח"ט ס' רעז) כתב בענין המנהג בין האשכנזים לכתוב דחזי ליכי מדאורייתא, מה ששאל אם זה מעכב, פשיטא דלא מעכב דחזי ליכי כולל ההלכה כמות שהיא. והאריך בענין זה בכתובה כהלכתה (עמוד רכו). וע"ע בקובץ תשובות (ח"א ס' קסה).

מדאורייתא, אבל דעת הרא"ש והרמב"ם (אישות פ"א ה"א) שכתובה דרבנן, וכן מבואר בשו"ע (אבהע"ז ס' סו ס"ו), אך הרמ"א (שם) כתב שהמנהג לכתוב לבתולה דחזי ליכי מדאורייתא, ובח"מ (ס"ק כו) כתב, נראה דאף דהלכה שהוא מדרבנן מכל מקום מאחר שכותבין כן הוי תנאי שבממון ומתחייב לשלם.

והנה בספר נהר מצרים כתב מנהגיני במצרים כמנהג עיה"ק ירושלים ת"ו וארץ הצבי ומדינת ספרד שאין אנחנו כותבים בשום כתובה אפילו של בתולה דחזי ליכי מדאורייתא, רק בסתם דחזי ליכי, שלא להכניס עצמינו בסלע המחלוקת ודלא כהמנהג שהזכיר הרמ"א (שם) שהמנהג בכתובת בתולה לכתוב דחזי ליכי מדאורייתא. וכן מנהג בני ספרד לכתוב תיבת "מדאורייתא", אך מנהג האשכנזים אינו כן, וכמו שכתוב בנוסח הכתובה שבשור"ת מהר"ם מינץ (סי' קט) , ועוד. ובשור"ת מהרשד"ם (סי' קזז) כתב שבסלונקי היו כותבים בכתובות דחזו ליכי מדאורייתא ועשו כן מטעם ממה נפשך, שאם הלכה שכתובה מדאורייתא, וודאי יש

ודעת האגרות משה (אה"ע סי' פ"ז), שאם האדם יודע מקודם שיצטרך לילך צריך להתנות בשעת נטילת ידים שלא יצטרף, ובאופן זה אינו מתחייב בשבע ברכות, ואם לא התנה כן הרי הוא מחוייב להשאר לזימון וברכת המזון, וע"ע בספר הנשואין כהלכתם (ח"ב עמוד תלד-ה).

מנהג פולין אשכנז וספרד, בתיבת דחזו ליכי מדאורייתא בכתובה

בגמ': אמר ר' נחמן אמר שמואל חכמים תקנו להם לבנות לבנות ישראל לבתולה מאתים ולא למנה מנה (כתובות י, א) בסוגיין, אמר ר' נחמן אמר שמואל חכמים תקנו להם לבנות לבנות ישראל לבתולה מאתים ולא למנה מנה, ובתוספות (ד"ה אמר) הקשו דמשמע מכאן דכתובה דרבנן ומדוע נהגו לכתוב בכתובה כסף זוזי מאתן דחזו ליכי מדאורייתא, דמשמע שזה מן התורה, ותדעו דאנו סומכים על דעת רשב"ג המובא לקמן (קי) דכתובה

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב
תמצית עשירה ממדורי הכיאר 'מאורי אור' וליקוט מאורי החיים
ביאר משולב שזור באומנות בינות המילים
'אור תורה' | 'תורת חיים'
הערות ביניים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר
10 כרכים של מתיקות נצחית:
הביאר המקיף על כל ספר האור החיים הקד
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחולל
ביאר רש"י
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

אדר"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

הראשון לציון המקובל חכם ישראל יעקב אלגאזי ז"ע

מגדולי רבני ירושלים ומה"ס ארעא דרבנן ועוד

י' תמוז תרט"ז

התמודדות בתורה

אבי אבי רב ישראל ופרשיו, הדר הוא לכל חסידי, הן בקדושים, הרב המובהק מר קשישא הוא רישא, פקיע ומומחה כאילא ביבנה, האדם יראה לעיניים, אך בצלם קדושו שמים, דמי לבר אלהין, מן הרמתיים, אינו אלא שרף בעל כנפיים, מצבא המרום רכב אלהים ריבתיים, כל העם עונים אחריו מקודש. כל אדם חזו משעלה עמוד השחר עד צאת הכוכבים קביע ליה דוכתא ולא קביע ליה שעתא, דמי פומיה דאבא כמעין המתגבר, גם בלילה לא שכב לבו ויהי ע"ה, לבו כלב האריה, לא טעם טעם מיט"ה והוא לא שונ"ה. כל דבור קשה מברז ברז מכריע במקום שמעיינן דמשתין זרזי נוטל ומכריז הלכתא רבתי דקנה ודיקנה. ואיש משענתו בידו סתם קנין לכתובה שהיו ידיו יפות כותבי ספרים נפלאות מתורתו ושבתו ניכר זרזי וזוכר סיני עדיף דקרו ליה ועני. אשר בדברו משיב הר"ח נותן נשמת חסדא איהו וחסדאין מלמעלה מנה.

(בנו הגאון מוהריט"א זצ"ל בדברי הקדמתו לספר נאות יעקב)

ג' ימים קודם השבת ואחר השבת חשיבי מדאורייתא

שלשה ימים. אחר השבת חשיבי בתר שבת, וג' ימים אחרים דחשיבי קמי שבתא, נראה דמדאורייתא חשיבי הכי דהא לענין גיטין סמכינן אהא, כמו שאמרו בפ' ע"פ (דף ק"ו) יתיב ר' זירא קמי ר' אסי ויתיב וקאמר לענין גיטין חדא בשבתא תרי ותלתא בתר שבתא דה"ו קמי שבתא, ע"ש בפרש"י ז"ל.

ספר ארעא דרבנן (השמטות מערכת אות ש)

חכם ישראל יעקב אלגאזי נולד לאביו חכם יום טוב אלגאזי, בשנת ת"מ בעיר איזמיר שבטורקיה.

בצעירותו למד בשיבות באיזמיר אצל חכם חיים אבולעפיה וחכם יצחק הכהן רפפורט.

בשנת תצ"ה עלה לארץ ישראל. למד בשיבת המקובלים 'בית א-ל'. כיהן כמורה צדק בבית דינו של הראשון לציון החכם אלעזר נחום, וישב בד"ץ עם חכמי הדור הראשון לציון חכם חיים משה נסים מזרחי, ומורו ורבו עוד באיזמיר, הראשון לציון חכם יצחק הכהן רפפורט.

בשנת תקט"ו חכם ישראל יעקב אלגאזי התמנה לראשון לציון, ושימש בתפקיד זה עד סוף ימיו. באותה עת עמד גם בראש ישיבת 'נווה שלום' - ברית אברהם, שבה למדו גדולי חכמי ירושלים.

תחת ידו יצאו תשובות רבות שהיו לציבור כדברי האורים, ואף היה בין המתקנים תקנות גדולות על פי צרכי הציבור והשעה בירושלים, ביניהן תקנה בעניין 'צמצום ההוצאות לצרכי מותרות'.

חכם ישראל יעקב אלגאזי נלקח לבית עולמו ביום י' תמוז תקט"ז, ונטמן בחלקת 'קהל חסידים' שבהר הזיתים בסמוך לקבר הרש"ש - חכם שלום מזרחי שרעבי.

חכם ישראל יעקב אלגאזי חיבר ספרים רבים, ביניהם: 'שלמי ציבור' - דינים ומנהגים, 'נאות יעקב' - שו"ת ודרושים, 'מענה לשון' - על כללי הש"ס, 'אמת ליעקב' - דיני ספר תורה ופרטי מנהגי צרכי ציבור, 'ארעא דרבנן' - דיני דאורייתא ודרבנן, 'קהילות יעקב' - שו"ת על הש"ס, 'מגיד דבריו ליעקב' - פירוש להגדה של פסח ועוד.

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!

לחץ כאן להצטרפות

ישראל
למייל האישי

הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע

שר בית הזוהר

י"א תמוז תקצ"א

וספריהם כמו בספה"ק נועם אלימלך לא נמצא על פ' ויקהל שום דבר כי לעולם חל אז יום כ"א אדר ב' ויקהל יומא דהילולא של רבינו בעל נועם אלימלך זי"ע וכן כהנה, ועל כן נתהוה כי הרה"ק בעל עט"צ זי"ע לא הגיד ולא נדפס שום חידושים על פרשה זו, עכ"ל.

דברי תורה - מונקאטש

רבינו "שר בית הזוהר" הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע נולד בשנת תקכ"ג בעיר סאמבור, לאביו הרה"ק ר' יצחק אייזיק מסאפרין זי"ע מתלמידי הרבי ר' אלימלך זי"ע, אך לא נהג ברבנות, ולאמו הצדיקת מרת הינדא ע"ה.

כבר מילדותו ניכר עליו כי לגדולות נוצר, דרכו בקודש היה ללמוד ז' דפים גמרא בכל יום וחזר עליהם ז' פעמים, נמצא למד את הש"ס ז' פעמים בכל שנה.

ר' הירש למד אצל הגאון ר' יצחק חריף אב"ד סאמבור זצ"ל, ואח"כ נסע להסתופף אצל החוזה מלובלין זי"ע, ונעשה לתלמידו המובהק. ידוע ומפורסם שר' הירש עסק כל ימיו בתורת הנסתר בזוה"ק ובשאר ספרי קבלה, והחזיק את עצמו כתלמיד של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, ואף גם חיבר ספר על הזוה"ק ה"ה ספרו הקדוש עטרת צבי, וגם ספר צבי לצדיק על תיקוני הזוהר, ואמרו צדיקים שהעטרת צבי היא ראוי לעשות ספר הזוהר בעצמו אי לאו שרבי שמעון בר יוחאי חיברו.

הרה"ק ר' צבי הירש נהג עדתו בזידיטשוב ורבים וכן שלמים הסתופפו בצלו קדישא לקבל ממנו לקח והדרכה בעבודת הש"ת, עד שביום י"א תמוז שנת תקצ"א לפ"ק בהיותו כבן ס"ח שנים כמנין שנות חי"ם, עלתה נשמתו הטהורה לשיבה של מעלה, והובא למנו"כ שם בזידיטשוב.

הרה"ק ר' צבי הירש נהג עדתו בזידיטשוב ורבים וכן שלמים הסתופפו בצלו קדישא לקבל ממנו לקח והדרכה בעבודת הש"ת, עד שביום י"א תמוז שנת תקצ"א לפ"ק בהיותו כבן ס"ח שנים כמנין שנות חי"ם, עלתה נשמתו הטהורה לשיבה של מעלה, והובא למנו"כ שם בזידיטשוב.

לא אמר דברי תורה בפר' בלק כל ימי חייו

דבר פלא כתב עליו הרה"ק בעל המנחת אלעזר ממונקאטש בספרו דברי תורה (דף ט. וז"ל: שמעתי בשם הרה"ק וכו' מהרצ"ה זי"ע מזידיטשוב בעל עט"צ שלא אמר תורה בשב"ק פ' בלק על הסעודות, ואמר איך אפתח פי בפרשה זו שהרשע הלז (בלעם) פתח פיו, אמנם בנוסחא אחרת לגמרי שמענו בשמו, כי אמר שהוא אין צריך לומר עוד בפרשה זו כי כבר נאמר ונדפס חידושו מה שאמר בפרשתו בינוקא בזוהר הקדוש פ' בלק, כידוע שהחזיק את עצמו והחזיקו כמה צדיקים בדורו ותלמידיו ז"ל כי היה פעם אחת נשמת ינוקא קדישא זי"ע, ואכמ"ל.

אמנם אנן בענוותן אנו רואין בזה פלא אשר נטמן ברמו אש קודש בחיים חיותו וברוח קדשו הגיד טעמים אחרים, כי יום הסתלקותו הי' ב' ז', ועל זה מקובל בפי צדיקים וחסידיים וסמיכתן מראש הנביאים משה רבינו ע"ה כי יום פטירתו ז' אדר חל ב' תצוה, ע"כ לא נזכר שמו של משה רבינו ב' ז', וכן בכמה צדיקים

תשובת מוהרצ"ה מזידיטשוב מדוע נוסע לצדיק ההוד

פעם אחת אמר הגאון רבי יעקב אורנשטיין מלבוב זצ"ל, בעל ישועות יעקב, אל הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע, מתוך שיחה ידידותית: רבי מזידיטשוב לשם מה נוסע כתר

אל רבו ללובלין, ואני יודע ועד כי לא לתורה שלו הוא צריך, ואם ללמוד ממנו מוסר ויראת שמים, המבלי אין תורה בישראל במקומו ובביתו, הלא לפניו תורה שלמה, ש"ס ומדרשים וספרי הזוהר, מלבד ספרי מוסר ויראים לאין מספר שיש בהם תלי תלים של יראת שמים, הרבה יותר ממה שהוא לומד אצל רבו. ובכן, טרחתו דמר וביטול תורה שלו על שום מה?

פתח הרה"ק מזידיטשוב את פיו בחכמה, ואמר לו: רב מלבוב, יודע אנכי במר שנהירין לו שבילי מסכת עירובין וצירי כל המבואות שבה כשבילי דמתא, ואעפ"כ אין כל ספק אצלי שאם יבוא אליו מי שהוא ויאמר לו שבעיר פלונית ישנה 'מבוי העשויה כנדל שנשארה בצורתה הישנה כמו שהיתה בימי חכמי הש"ס, אע"פ שצורת מבוי כזו ידועה לו לכל פרטיה כאילו ראה אותה בעיניו, בכל זאת היה מטריח את עצמו לנסוע לעיר ההיא כדי לראות בעיניו מבוי זה כמו שהיא בעינה, כי סוף סוף אינה דומה שמיעה לראיה.

והוא הדבר, סיים הרה"ק באש קודש, גם בנסיעותי אל רבותי, אמת ויציב שיש לנו תורה שלמה של מוסר ויראת שמים בש"ס ומדרשים וזוהר הקדוש וספרי ידאים, אבל סוף סוף אין בהם לפנינו רק אותיות שאין בהם רוח חיים, בעוד שברבותי אני מוצא תורת חיים, ש"ס ומדרשים חיים וקיימים לפנינו שאפשר לראותם בעיני בשר ולשמוע דבריהם דברי אלקים חיים מפיהם ולא מפי כתבם, 'מבוי העשויה כנדל שאינה מצוירת רק על גבי הגייר כי אם אותה בעצמה כצביונה וכתארה כמו שהיתה לעיני בעלי הש"ס, ואיך אתאפק אימא ואשאר קפוי על שמרי בביתי ולא אכתת את רגלי אפילו מאות פרסאות כדי לקבל פני רבותי שהם ש"ס וזהר חיים (ספיר ויהלום פר' ראה תש"פ - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

רבינו יעקב בעל הטורים ז"ע י"ב תמוז תקצ"ב

שאינו עוסק בהלכה, ולכן כתב את הפירוש לתורה המבוסס ברובו על דברי הרמב"ן, ומכיל גם ליקוטים מדברי רש"י, ר' יוסף קמחי, רשב"ם והרא"ש.

נתבקש לישיבה של מעלה ביום י"ב תמוז שנת ה"א קת.

צער בעלי חיים

כתב בספר 'קב הישר' (פרק ז): ואף המצער בהמה חיה ועוף, יש לו עונש, כי אין שום דבר שאין לו מזל, והמזל של המצטער מקטרג עליו, ומכל שכן שיש לו עונש גדול המצער תלמיד חכם.

ובא וראה מה שהביא בעל החרדים באיש חשוב, תם וישר, שנתאכסן אצלו הקדוש האר"י ז"ל, ועשה לו כבוד גדול. וטרם נסיעתו של אותו איש הקדוש האר"י ז"ל אמר לו: מה הגמול אשר אשלם לך בעד החיבה גדולה שהראית לי, ואני מוכן לתשלום גמולך והטרחה שטרחת בשבילי. והשיב לו הבעל הבית, שהיו לו בנים, ואחר כך נעשית אשתו עקרה, אולי ימציא לו תרופה לאשתו כבראשונה. והשיב האר"י ז"ל, ענין הסיבה שנעשית עבור הסיבה היא עקרה כך הוא, ואמר לו, דע לך, שהיה סולם קטן עומד בביתך, שהיו התרנגולים קטנים עולים ויורדים בו לשתות מים בכלי של מים אשר היה סמוך לסולם, והיו שותים ומרוים צמאונם. ופעם אחת אמרה אשתך להמשרתת שתסיר הסולם משם, אף כי לא היה כוונתה לצער את התרנגולים כי אם מטעם אחר להיות הבית נקי, ומאז אשר הוסר הסולם יש להתרנגולים צער גדול, שאינם יכולים להתרנגולים לפרוח, כי היו עדיין קטנים, לסבול צמאון גדול ועלתה צפצופם לפני הקב"ה המרחם על כל מעשיו, ועל ידי כן נגזר עליה להיות עקרה. והחזיר הבעל הבית הסולם למקום הראשון, וה' נתן לה הריון וחזרה ללדת כבראשונה. הרי לך כי הש"י פוקד ומשגיח על כל בריות ברוב רחמיו וחסדיו, ומשלם להמצערים את הבריות. ועל הכל צריך אדם ליזהר שלא לצער את חבירו בחנם.

***

על הפסוק (ויקרא יב, ו): 'זבמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתו לעלה ובן יונה או תר לחטאת אל פתח אהל מועד אל הפתח, פירש רבינו יעקב בעל הטורים: בכל מקום מקדים תורים לבני יונה, חוץ מכאן, לפי שאינו מביא אלא אחד, ואם ימציא יונה לא יקח תור, לפי שבן זוגו מתאבל עליו ואינו מזדווג לאחר. (ספיר ויהלום פר' תזריע תש"פ - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

נולד בגרמניה כבנו השלישי של רבנו אשר בן יחיאל (הרא"ש). שני אחיו הגדולים ממנו רבי יחיאל ורבי שלמה החסיד מתו בגיל מוקדם.

למרות גדולתו התורנית סירב רבי יעקב לשמש ברבנות וחי חיי דוחק, כפי שמעיד הוא על עצמו: "וכמה פעמים נשאתי ונתתי בדבר לפני אבי אדוני ז"ל, כמוני היום שיש לי מעט משלי, ואינו מספיק לי. וצריך אני לאחרים. אם אני בכלל עשה שבתך חול אם לאו?".

בסוף ימיו עקר ר' יעקב בן אשר מטולדו. יש אומרים שהוא נסע מאשכנז לארץ ישראל.

בזכות חיבורו 'ארבעה טורים' זכה לכינוי: "בעל הטורים". הספר חולק לארבעה חלקים (טורים), כשכל אחד עוסק בנושא מסוים בחיי היהודי.

הספר, שיצא לאור בשנת ה"א ק' חולק לארבעה חלקים (טורים), כשכל אחד עוסק בנושא מסוים בחיי היהודי:

טור אורה חיים - עוסק בענייני היומיום כגון: הלכות הקימה בבוקר, ברכות, תפילה, קריאת שמע, הלכות סעודה וברכות הנהנין, הלכות שבת ודיני קידוש החודש, מועדי השנה ותעניות. להלכות קידוש החודש צירף מספר מפות לחשבון הלוח העברי עד סוף האלף השישי.

טור יורה דעה - העוסק בענייני איסור והיתר, שחיטה, בשר וחלב, תערובות, עבודה זרה וחוקות הגויים, טהרה, לימוד תורה, כבוד תלמידי חכמים ועוד. חלק זה כתוב על פי הספר תורת הבית הארוך של הרשב"א, אשר השפיע רבות גם על פסקי הרא"ש, והרא"ש אף התכתב עם הרשב"א על כך.

טור אבן העזר - העוסק בענייני אישות ומשפחה, גירושין, ייבום ועוד. חלק זה רובו נסמך ישירות על הלכות אישות במשנה תורה לרמב"ם.

טור חושן משפט - העוסק בעיקר בדיני ממונות, דיינות, עדות ועוד. חלק זה כתוב ברובו על פי ספר התרומות של רבי שמואל הסרדי, שבתורו משלים ונסמך בחלקו על סיכום הלכות משא ומתן בספר משנה תורה לרמב"ם.

מיד עם חיבורו הפך הספר לאחד מספרי היסוד בהלכה, וכבר רבי דוד אבודרהם עשה בו שימוש לצורך כתיבת ספרו.

פירוש בעל הטורים על התורה: בזמנו, טרם הומצא הדפוס, וספרים הוצאו בהעתקה ידנית. על פי ההקדמה לפירושו לתורה, חותנו, אשר מימן את הוצאת ספריו, בקש ממנו לכתוב חיבור

הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע י"ג תמוז תק"פ

אחרי כמה דקות מצאו החסידים בית קטן בשולי הדרך. הם פתחו את הדלת ונכנסו לתוכו, אולם כשראו שמצוי שם גוי, הם ביקשו את סליחתו וביקשו לצאת החוצה. אלא שהגוי לא נתן להם להמשיך בדרכם. הגוי התחנן בפניהם כי ישארו בביתו עד יעבור זעם, ואכן הם נענו לבקשתו כשהגוי עומד עליהם ומשרתם בכל צרכם.

לאחר ששהו בביתו של הגוי במשך הלילה, ראו בבוקר שהשמש זרחה והם יכולים לצאת לדרכם. הם הודו לגוי ונפרדו ממנו, החלו שני החברים להתווכח על מהותו של הגוי, כי בעוד שחברו של הרה"ק מפרמישלאן טען שגוי זה ששהינו אצלו הוא 'ערליכער גוי' [- גוי מהוגן], הרי שהרה"ק מפרמישלאן נענה לעומתו ואמר

לו שאין הוא גוי מהוגן. לאחר ויכוח ממושך החליטו השניים כי מאחר והם מהלכים אל רבם הרה"ק מקרעמניץ, הרי שבבואם אליו יציעו את הויכוח לפניו והוא שיכריע מי הצודק, האם גוי יכול להיות גוי מהוגן.

כאשר באו שניהם אל הרה"ק מקרעמניץ, הציעו לפניו את ויכוחם, שבעוד שהחבר טען כי היות והגוי נהג בנו מנהג הכנסת אורחים בצורה נאה ומכובדת ועמד לעזרתנו בשעת צרה, הרי זו ראייה כי הוא גוי מהוגן. אולם הרה"ק מפרמישלאן טען שהרי חז"ל קובעים שהלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב, הרי שאם הגוי היה מקיים את ההלכה, היה ניתן לומר עליו שהוא גוי מהוגן, אולם גוי זה שקירב אותנו ונהג בנו כראוי, הרי שאי אפשר לומר שהוא גוי מהוגן, שכן הוא נהג שלא כהלכה. נענה הרה"ק מקרעמניץ ואמר כי בוודאי צדקו ונאמנו הרה"ק מפרמישלאן, שגוי זה אינו גוי מהוגן.

***

באחת השנים, בפרשת בלק, שבת אצל הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א אחד הרבנים שלמרות היותו ירא שמים מרבים לא היה תלמיד חכם ולמדן מופלג. מכיון שלא היה שם כהן, ביקש אותו רב לקבל את העלייה הראשונה 'במקום כהן'. פנה אליו הרה"ק מפרמישלאן ושאלו: לפני שתעלה על התורה ויקראו (במדבר כב ב): 'וַיָּרָא בָּלָק בֶּן צְפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי, בְּרִצּוֹנוֹ לְשֹׂאֵל: הֲאֵם בִּלְקָ הִיָּה יְהוּדִי אוֹ גוֹי.

התפלא הרב על השאלה ואמר: הרי פשוט הוא הדבר שבלק היה גוי ומלך למואב בעת ההוא. המשיך הרה"ק מפרמישלאן ותוהה: אם כך שבלק היה גוי, איך הוא זכה שפרשה שלמה בתורה תקרא על שמו? וכי לא היו יכולים לקרוא לפרשה זו פרשת 'ירא' על שם התיבה הראשונה בפרשה או בכל שם אחר, ומהיכתי תיתי שגוי יזכה לכבוד גדול שכזה? כמובן שהרב לא ידע לענות על שאלה זו, ואז

הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע, נולד בסביבות שנת תקכ"ה, כבן זקונים לאביו הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע ולאמו הרבנית הצדקת מרת רעכיל ע"ה בתו של הרבני התורני רבי משה מכפר הסמוך לעיר שדה לבן.

הוא אחד מחמשה אחים שנטע אביו הקדוש בישראל קדושי עליון זי"ע (שם הגדולים החדש).

ר' מרדכעלע מקרעמניץ כנגד משנה תורה, ונקרא "משנה למלך" מדברי אביו הרה"ק המגיד מזלאטשוב זי"ע. (אוד יצחק עמוד צז).

חתן הרה"ק רבי אליעזר מלמד מקולבוסוב וי"א שהיה חתן הרה"ק רבי לייביש גוריזצקער מתלמידי אביו.

נתבקש לשיבה של מעלה לפני כמאתיים שנה - ביום י"ג תמוז שנת תק"פ ומנ"כ בקרעמניץ. על מצבת קבורתו נחקק שנסתלק י"ג תמוז שנת ומרדכי יצא לפני המלך.

מושל נפלא על הרגשת טעם בעבודת ה'

ר' מרדכי מקרעמניץ, היה אומר משל על החסידים שכבר טעמו טעם מתיקות העבודות בעבודת ה', ואחר כך כאשר יעבור זה, ידמו שבשנים הקודמות כן עתה.

ואמר משל על זה, למי שעושה משקה מעד, והמנהג שמבשלים הדבש הרבה, ובכל פעם טועמים אותו עם הכלי הנקרא טשערפאק, אם עדיין מתוק מאד שופכין לתוכו מים, ומבשלים עוד וטועמים שנית, עד שיעשה כמורגל להיות.

פעם אחת בשל אחד, וטעם כמה פעמים עם הכלי הראשון הנ"ל, ובכל פעם שפך מים, עד שאמרו לו שכבר הכל מים, אמר להם הלא עדיין מתוק יותר מדאי, אמרו לו שוטה מחמת שאתה טועם עם הכלי הראשון שעדיין טעם הראשון בו, לא כן עתה.

גל' ליזענסק

מהו גוי מהוגן?!

אל הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זיע"א, בנו של הרה"ק המגיד מזלאטשוב זיע"א, היו מהלכים שני חסידים, אחד מהם היה הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א, ויחד עמו אחד מחבריו. בעיצומה של הדרך החל לרדת גשם זלעפות מלווה ברוחות עזות ובקור עצום. כשראו שני החסידים כי מזג האוויר החמור מחמיר וזו סכנת נפשות להשאר בדרך הם פנו לחפש לעצמם מקום מחסה.

נענה הרה"ק מפרמישלאן: אני אומר לך את התירוץ לשאלה זו, ואז פתח וסיפר את הסיפור ואת הכרעת הרה"ק מקרמניץ, ומכאן המשיך ואמר: הלאו בלק מלך מואב ידע שבני ישראל מצווים שלא לפגוע במואב, וכמו שנאמר (דברים ב ט): 'אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה כי לא אתן לך מארצו ירשה כי לבני לוט נתתי את ער ירשה, אם כך, על מה ולמה שכר בלק את בלעם לקלל

את בני ישראל כשבלאו הכי בני ישראל לא יכולים לפגוע בו. אלא שבלק היה 'ערליכער גוי', ומכיון שהיה גוי מהוגן רצה לקיים את ההלכה שעשו שונא ליעקב, ומכיון שהיה גוי מהוגן נאה ויאה לו לקבל את שמה של הפרשה.

(ספיר ויהלום פר' בלק פ"א - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי יצחק אייזיק רוזנבוים זי"ע

האדמו"ר מזוטשקא בעל נהל יצחק

י"ד תמוז תש"ס

אייזיק לגמרי מענייני העולם הזה וכל עיסוקו היה בתורה ובעבודה.

בכל צרכי הבית טיפלה הרבנית במסירות נפש בכדי שיוכל בעלה לגדול בתורה. לאחר נישואיו התכבד רבי יצחק אייזיק לכהן כרבה של העיירה וושקוביץ, כעבור שנתיים הוא עקר מוושקוביץ ועבר לעיירה זוטשקא על שמה נקראה החצר החסידית אותה ייסד.

בימי השואה הנוראה כאשר חרבו של השטן הנאצי פגעה ביהדות אירופה, גלה רבי יצחק אייזיק יחד עם משפחתו ורבים מבני קהילתו, על גבו נשא רבי יצחק אייזיק שק ובו חידושי תורה שכתב בכתב ידו באומרו עליהם "זה חלקי מכל עמל", כשנתקלו הנודדים בנאצים יימח שמם חשדו הצוררים כי מדובר במסמכי ריגול והחרימו אותם, רבי יצחק אייזיק נתן את כל כספו לקצין נאצי שהבטיח להחזיר את

כתבי היד, אולם לשווא, הקצין לא עמד בהבטחתו וכתבי היד אבדו.

בימי השואה הנוראה ראה רבי יצחק אייזיק ניסים גלויים, כאשר מספר פעמים היה כפסע בינו ובין מר המוות ובחסידי ה' ניצל בדרכים שלמעלה מן הטבע, את יום ה' בניסן קבע רבי יצחק אייזיק כיום שמחה בחצרו על שביום זה העמידוהו הנאצים מול הגרדום וכבר הקיפו את ראשו בחבל התלייה וברגע האחרון חזר בו הנאצי ממחשבתו והורה להשאירו בחיים.

כשיצא הנאצי לחצר שמעו בניו של רבי יצחק אייזיק כיצד הוא מסביר לחייליו כי חזר בו, מפחד העונש שיקבל מהקדוש ברוך הוא אם יפגע ברבי יצחק אייזיק. מעשה זה ועוד אחרים דומים לו ליוו את רבי יצחק אייזיק בימי החשכה עד שכבשו הרוסים את האזור בו שהה וסכנת המוות חלפה מעל ראשו.

לאחר המלחמה עקר רבי יצחק אייזיק לארצות הברית והתיישב בברוקלין, באמריקה שנקראה בפי כל עמא-ריקא מצא רבי יצחק אייזיק פרצה חמורה בשמירת השבת ועד מהרה נזעק על מנת לפעול לחיזוק חומות השבת בעיר, רבי יצחק אייזיק ייסד את

האדמו"ר רבי יצחק אייזיק רוזנבוים מזוטשקא זצ"ל, נולד ביום כ"א בטבת שנת תרס"ו בעיר צ'רנוביץ, לאביו הרה"ק רבי איתמר מנדבורנא זצ"ל, נכדו של האדמו"ר רבי מרדכי מנדבורנא זצ"ל. שמו של הרך הנולד נקרא יצחק אייזיק על שם זקנו האדמו"ר רבי יצחק אייזיק מקאמרנא זצ"ל.

בעת לידתו של רבי יצחק אייזיק, שהה רבי איתמר אצל אביו האדמו"ר רבי מאיר מקרטשינף זצ"ל, באמצע הביקור התקבל המברק המבשר על הבן הנולד, מיד ארז רבי איתמר את חפציו על מנת לחזור לביתו לצ'רנוביץ, בדרכו החוצה ליוה אותו אביו, והנה בדרכם הם רואים יהודים רבים הרוקדים ושמחים בשמחת הכנסת ספר תורה לבית המדרש, נענה הסב רבי מאיר ואמר לבנו 'הנך רואה, נולד לך כעת ספר תורה חי'.

בצ'רנוביץ גדל רבי יצחק אייזיק כשהוא סגור בביתו מוגן מפני אוירת הרחוב הקלוקלת, ובבית פנימה למד תורה מפי רבי יצחק מטשורקוב אותו שכר אביו הגדול על מנת שילמד את בנו בקדושה ובטהרה.

בפרוץ מלחמת העולם הראשונה היה רבי יצחק אייזיק ילד צעיר כבן שמונה שנים בלבד, יחד עם אביו ומשפחתו הוא נדד לעיר ווינה וממנה המשיכו נדוד לבית הסבא בקרטשינף, לבסוף שבו הנודדים לצ'רנוביץ בה מצאו מנוחה.

בימי בחרותו ישב רבי יצחק אייזיק על התורה והעבודה מתוך התנתקות מוחלטת מהוויות העולם הזה וצרכיו, באחת הפעמים העיד על עצמו כי באותם ימים כשהיה אך בן י"ג שנה, קיבל על עצמו ללמוד בכל שבוע ושבוע ארבעים דפי גמרא, לילות ארוכים היה רבי יצחק אייזיק שוקד על תלמודו כשהוא מפסיק ממשנתו בעבור המינימום ההכרחי על מנת לקיים את גופו.

לכשבגר רבי יצחק אייזיק והגיע לפרקו, לקח לאשה את בתו של הגאון רבי נתן דוד הכהן הולנדר זצ"ל אב בית דין בעיירה אמסנא שבגליציה, מיום נישואיו ועד לפטירת הרבנית ע"ה פרש רבי יצחק

זכרון לצדיק

מעשיהם של צדיקים שהילולותיהם יהולו השבוע

כתבים רבים הותיר אחריו ברכה, מהם עולה דמותו התורנית-שליטה מוחלטת בכל מכמני התורה. כמעט אין תחום במקצועות התורה שלא התייחס אליו וכתב אודותיו. אנקדוטה אחת מעניינת: לא אחת דיבר אודות כתביו הרבים שנשרפו בימי עברה זעם, ועל אף נסיונותיו לא עלה בידו להצילם. פגיעה זו לא הגלידה לעולם. את כאבו על אובדן חידושי תורתו נשא בלבו עד ערוב ימיו.

פעם בעת רצון התבטא ואמר, כי פשפש ומצא שעגמת נפש זו הגיעתו, מאחר שהורה לעצמו היתר לכתוב חידושי תורה בימי חול המועד (על פי הט"ז הל' חוה"מ ס' תקמה ס"ק יג, וכתב שם: וכן ראיתי למורי חמי ז"ל הב"ח שכתב חיבוריו גם בחול המועד), ולמרות שיש מקום לדבר סביביו נשערה מאד.

(קובץ 'פעמי יעקב' גליון מה)

חיזוק עצום שראה בימי השואה הנוראה

סיפר הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזוטשקא זיע"א: בשנים הנוראות של מלחמת העולם השנייה, כאשר הייתי במחנות, פעם אחת הובילו אותנו ממקום למקום, וכשאפסו כוחותינו הושיבו אותנו למנוחה קצרה ברפת של בהמות. וכשנכנסנו לרפת הזדעזענו לראות גלונית של ספר תורה פרוסים על גבי רפת הרפת כשטיחים רח"ל. ואמרת באותה שעה נוראה, שיש כאן לימוד עבורנו, שכאשר בני ישראל מצויים בשפלות, הרי ש'עמו אנכי בצרה' ותיכף התורה הקדושה באה להיות עמנו בשפלות, אך יש בזה גם ללמדנו כי תיכף שנחדש כנשר נעורינו ונתנער מהעפריות והארציות גם יתרומם קרן התורה הקדושה לאוקמי שכינתא מעפרא.

(ספיר ויהלום פר' ואתחנן פ"א - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

'חברת שבת' שמנתה מספר יהודים שהיו משכימים קום בכל שבת לתפילת השחרית, ואחרי התפילה היו ממהרים לרחוב בו היו חנויות יהודים פתוחות בשבת רח"ל, על מנת למחות במחללי השבת ולדבר על ליבם כי ישובו למוטב. קרוב לכ"ה שנים דר רבי יצחק אייזיק בברוקלין ובמשך כל אותם שנים פעל ללא לאות לחיזוק חומות השבת.

בראשית הקיץ של שנת תשל"ג עלה רבי יצחק אייזיק לארץ ישראל וייסד את הצרו בשכונת יד-אליהו בתל אביב, בבית מדרשו של אביו רבי איתמר זצ"ל. בשנת תשמ"מ עקר רבי יצחק אייזיק מתל אביב והשתקע בעיר בני ברק בה דר עד לסוף ימיו, גם לאחר שעקר לבני ברק המשיך רבי יצחק אייזיק את פעילותו בתל אביב, והיה מוסר בבית המדרש של אביו דרשות ושיחות מוסר וכן היה עורך במקום את שולחנו ביום השנה של אביו.

לקראת סוף ימיו נחלש רבי יצחק אייזיק מאוד, מספר שנים לפני פטירתו עבר ניתוח קשה, לאחר חג הפסח שנת תש"ס הובהל רבי יצחק אייזיק אל בית החולים לניאדו שבנתניה בו התאשפז, ליום ל"ג בעומר ולחג השבועות שאחריו שב רבי יצחק אייזיק אל ביתו אך לאחר מכן הוסיף מצבו להידרדר עד שביום י"ד בתמוז תש"ס, התבקש רבי יצחק אייזיק לישיבה של מעלה.

דברי תורתו של רבי יצחק אייזיק נאספו בספרים "נחל יצחק", "המאורות הגדולים" ובספרים נוספים.

סיבת אובדן חידושי

כידוע האדמו"ר מזוטשקא זצ"ל, מאז עומדו על דעתו גרס תדיר באורייתא, ואת חידושי הרבים העלה מיד על הכתב.

מהדורת ב"ץ

נ"ך מקראות גדולות החדש

נבואה לדור האחרון

שחיינו לזמן הזה
ורשום כל המאמרים

מקראות גדולות החדש
- ביאור משולב -
עם ליקוטי מורשי ח"ל ופנינים יקרים
מספרי הקדמונים המגלים פנימיות הפסוקים
ליקוטי ואוצר פפרשי רש"י | ליקוטי בעל המדרש
כל מפשי הר"ן בביקור מלא | עימוד חדשני המטען חשק ללמוד ולגודל

עיקר עבודת הפעולה והתיקון חנוני ישראל לפימה המלאי את כל דברי ואת דתורה
שעבדו שיונת, לעבדו שיונת, וכל נבואה ונבואה המסובים -
לדורות נדשו. כי דרבה נבואים נסחו ליום לישאיה בפלים כחצאי פנימים אלא
נבואה שהצריכה לדורות נבבחה ושלא היצירה לא נבבחה:

גילויי הצדיקים מיני או ועד עולם
הם רנאי מוכרח
רכב רנאי אלה הקודש לדעות נבבאיים וכתובים
מקנין השמועה מוסי הורה מבשים לעם פמלה שארמא אן דרחה כחורה -
ושכלל נענ נענ וכל מן חן **עבדו שיונת**, והנבואה והלכה ומחייבת עד
הקן והציון, עד שכלל ישו וראו עין מן דתורה הדרשה אשר מאיר תנא.

אור להבת החסידות לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

ארבע 0176-8806-44 | ארבע 0176-8806-44 | ארבע 0176-8806-44
להשיג בתנודות הספרים המוכרחות

מחברים

הרה"ק רבי חיים בן עטר זי"ע בעל האור החיים הק' ט"ו תמוז תק"ג

הרעים ותועבותיו, כי רשע שבאומות היה, אלא שנתאוה שבשעת מיתה ישוב ויהיה ישר כישרים שבאומות, ולפי שעמד על מזגו והנהגה הוא רע בתכלית הרע ונמנע ממנו עשות יושר, לזה שאל דבר שיכול להיות שבשעת דכדוכה של מות יהיה ישר, וכיוצא בזה ראיתי רשעים שאמרו לי בפירוש כי אם היו יודעים שיחזרו בתשובה ותקף ימותו היו עושים אלא שיודעים שאינם יכולים לעמוד בתשובה זמן ארוך כי דבר מלך עליהם מלך זקן וכסיל רחמנא ליצלן.

(ספיר ויהלום פר' בלק תש"פ - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הגה"ק רבי חיים בן עטר זי"ע נולד בשנת תנ"ז בעיר סאלי שבמרוקו לאביו רבי משה. הוא נתגדל על ברכי זקנו הרה"ק רבי חיים בן עטר שעל שמו נקרא, ובצילו גדל במעלות התורה והיראה. כבר בימי חורפו יסד בביתו ישיבה והרביץ תורה לתלמידים. הוא השתמש בכסף שהגיע אליו מבית אביו ומחותנו כדי להרבות בחסדים ובמעשים טובים. מפאת רדיפות ומסירות שונות נאלץ להימלט מביתו. שנים אחדות ישב על התורה ועל העבודה בערים מכנסא ופאס. כשהוא עומד על המשמר לתקן גדרים וסייגים לביצור חומת היהדות.

לנוכה ההרפתקאות שעברו עליו והרעב

שפקד את מרוקו, התכונן לעלות לארץ הקודש. בדרכו התיישב בליוורנו שבאיטליה כדי להשיג תרומות לישיבה שביקש להקים בירושלים.

בהגיעו לארץ ישראל הקים תחילה את הישיבה בעכו, אח"כ בפקיעין ומשם עבר לעיה"ק ירושלים. כשהוא מוסיף קדושה על קדושתו עד כי גדל מאוד בהעמידו תלמידים רבים גדולים ושלמים וביניהם החיד"א זצ"ל.

עוד בטרם מלאה שנה לישיבתו בירושלים, ביום ט"ו בתמוז תק"ג נתבקש לישיבה של מעלה, והוא בן מ"ז שנים. נטמן בהר הזיתים. הותיר אחריו את ספריו הק' אור החיים עה"ת אשר נערץ ונקדש בעיני צדיקי הדורות, "פרי תואר" על שו"ע יו"ד, "חפץ ד", ו"ראשון לציון" על הש"ס ועוד.

ראיתי עד כמה צדקו דברי האור החיים הק'

כתב הגאון רבי צבי הירש מייזליש זצ"ל בראש ספרו שו"ת 'מקדשי השם' (זר זהב' אות ל): ופלא ראינו שאותם אנשים חופשיים שראו שאנחנו מתפללים ומניחים תפילין באושוויטץ, המה ראו כן תמהו ולא נשתנו דעתם לשוב לה. רק באותה שעה שהובילו אותן לבית המוקד, היה נשמע דברים כאלה ששמחו על שזוכים להשרף על קידוש השם כישראל.

וראיתי עד כמה צדקו דברי אור החיים הקדוש בפרשת בלק עה"פ (במדבר כג י): 'תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו', וזה לשונו: עוד ירצה שבהגיעו ליום המיתה יטיב דרכיו ממעשיו

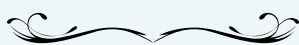
כוונת נטילת ידיים לסעודה

היה זה במוצאי שבת פרשת פנחס, אור ליום ט"ו תמוז תק"ג. בטבריה עמד רבי חיים אבועלפיה בתפילת ערבית ולפתע התעלף וכל המאמצים לעוררו עלו בתוהו. דאגה רבה לשלומו של הרב הישיש מילאה את לב המתפללים, אבל לאחר מחצית השעה התעורר הצדיק המופלא מעצמו. בקול רועד סיפר כי בירושלים נפטר זה עתה רבינו האור החיים הקדוש וכי הוא ליווהו עד לשערי גן העדן.

כמה שעות לאחר מכן, במעזיבון הרחוקה, התחולל דבר מופלא. שם עדיין לא שקעה החמה ורבינו אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א ניגש ליטול ידיו לסעודה שלישית. לפתע נעמד כמסומר למקומו ושקע בהרהורים משך שעה ארוכה. משנטל ידיו הסב לסעודה. בירך ואז אמר קצרות: כבה נר המערבי. סתם ולא פירש. כיון שכמעט ולא היה מדבר בשבת לא שאלוהו התלמידים למה כוונתו. אחר כך, אחרי ההבדלה אמר הבעש"ט לתלמידיו: בארץ ישראל הלך לעולמו רבי חיים בן עטר שבא מארצות המערב ולכן אמרתי שכבה הנר המערבי.

שאל אחד התלמידים: ומנין זאת לרבינו? נענה הבעש"ט ואמר: ישנה כוונה אחת בנטילת ידיים שאין מגלים אותה משמים אלא לאחד בכל דור. עד עתה הייתה הכוונה מסורה בידי של אותו צדיק, והיום כשעמדתי ליטול ידיי נגלה לי רז זה ומכאן ידעתי כי כבר איבד עולמנו את הצדיק הזה.

(באור החיים' הוצאת 'עוז והדר' עמוד 248)

מידת הכעס

אש הייתה משפשפת אבן וברזל יחד בכדי שהניצוצות ידליקו את הסמרטוט, אלא שהסמרטוט לא התלקח. כיון שכן, כעסה האשה כעס גדול עד מאד והשליכה את כל אשר בידה, את האבן הברזל והסמרטוט, לארץ ואמרה בכעס גדול: יהא כל זה לשטן! ותכף כשכעסה ואמרה זאת, נתנו לי השמים רשות להכנס אל תוך גופה (שבחי האר"י פרק ז).

***

על הפסוק (במדבר כד א): 'וַיֵּרָא בַלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינַי ה' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא הֵלֵךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחָשִׁים וַיִּשֶׁת אֶל הַמַּדְבָּר פָּנָיו, מִסְבִּיר רַבִּינוּ הָאֹר החיים הקדוש זיע"א, שהמדבר הוא המקום בו מצויים כוחות הטומאה (זוהר ח"ב קנז.), ורצונו של בלעם היה לעורר את כוחות הטומאה, שונאי בני ישראל, בכדי שיעזרו לו במלחמתו עמהם, והאופן בו ביקש בלעם לעורר את כוחות הטומאה היה באמצעות הכעס, שכשם שכוחות הקדושה מתעוררים על ידי שמחה וטוב לב, כך כוחות הטומאה מתעוררים על ידי הכעס, ועל זה נאמר שבלעם השית את 'פניו' אל המדבר, כי פנים הוא לשון כעס, על דרך אומרו (שמות לג יד) 'פְּנֵי יִלְכוּ שֶׁהוּא לְשׁוֹן כֵּעֵס, וְעַל דֵּי הַכֵּעֵס בִּיקֵשׁ בַּלְעָם לְעוֹרֵר אֶת כּוֹחוֹת הַטּוֹמָאָה הַמְצוּיִים בַּמַּדְבָּר.

***

וכה כתב רבינו הרמח"ל זיע"א (מסילת ישרים פרק יא: הנה יש הרגזן שאמרו עליו, כל הכועס כאלו עובד עבודה זרה (זוהר הקדוש, פרשת בראשית), והוא הנכעס על כל דבר שיעשו נגד רצונו ומתמלא חימה עד שכבר לבו בל עמו ועצתו נבערה. והנה איש כזה כדאי להחריב עולם מלא אם יהיה יכולת בידו, כי אין השכל שולט בו כלל והוא סר טעם ממש ככל החיות הטורפות. (מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

בימיו של רבינו האריז"ל זיע"א היה אשה אלמנה שביום מהימים נכנס בה דיבוק שהיה מצער אותה מאוד. היא הייתה צועקת ובוכה, ואין מושיע לה. היו רבים שניסו לבוא ולדבר אל הרוח שיואיל לצאת מהאשה, שהרי היא אלמנה עניה והיא צריכה לעבוד ולהתפרנס בכדי לזון ולכלכל את ילדיה, אלא שכל אחד שניסה לדבר עם הדיבוק נענה בכך שהדיבוק היה מספר בקול את כל מעשיו הרעים.

כמובן שאנשים נרתעו מלדבר עם הדיבוק, ובראותם את צרת האלמנה, פנו אל האריז"ל שיואיל להוציא את הדיבוק ממנה. באותם ימים היה האריז"ל עסוק מאוד, וגם לא חש בטוב, ולפיכך הוא מינה את רבינו מה"ר חיים ויטאל זיע"א כשליחו להוציא את הדיבוק מהאלמנה. האריז"ל לימד את מהרח"ו את סודות הכוונות, ואף אמר לו שאם הדיבוק יסרב לצאת, אזי יגזור עליו חרמות ונידויים עד שהוא ייצא בעל כרחו.

כשנכנס מהרח"ו אל הבית בו שהתה האלמנה, תיכף סובבה האלמנה את פניה אל הקיר. עמד מהרח"ו ואמר: רשע! למה הפכת פניך אל הקיר? נענה הדיבוק ואמר: מפני שאיני יכול להסתכל בפני השכינה! מיד גזר עליו מהרח"ו שיהפוך פניו לכיוונו, וכן אכן עשה הדיבוק. אמר לו מהרח"ו: מה פשעך ומה חטאתך שהענישו אותך בעונש חמור זה? השיב הרוח: נענשתי בכך בגלל שחטאתי בעוון אשת איש, ולכן כבר עשרים וחמש שנים שאני נע ונד בארץ ואין לי

מנוחה, כיון ששלשה מלאכי חבלה הולכים תמיד איתי לכל מקום שאני הולך ומענישים אותי במכות ויסורים קשים, והם מכריזים לפני ואומרים: ככה יעשה לאיש אשר חטא! סיפר הדיבוק כי הוא מת בטביעה וכי הוא אפילו לא הספיק לומר וידוי לפני מותו.

שאל אותו מהרח"ו: מי נתן לך רשות להכנס בגוף האשה הזאת? ענה הדיבוק: באחת הלילות שהייתי בביתה, ובאשמורת הבקר קמה האשה ממיטתה וברצונה להדליק

כמובן שאנשים נרתעו מלדבר עם הדיבוק, ובראותם את צרת האלמנה, פנו אל האריז"ל שיואיל להוציא את הדיבוק ממנה. באותם ימים היה האריז"ל עסוק מאוד, וגם לא חש בטוב, ולפיכך הוא מינה את רבינו מה"ר חיים ויטאל זיע"א כשליחו להוציא את הדיבוק מהאלמנה. האריז"ל לימד את מהרח"ו את סודות הכוונות, ואף אמר לו שאם הדיבוק יסרב לצאת, אזי יגזור עליו חרמות ונידויים עד שהוא ייצא בעל כרחו.

מילין יקירין ויהודשים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִי־הָתָא

תְּהִי־תָא

חֲדָתָא דְאֲוֵרֵיִתָא
יְסוּד הַדָּשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

עיקר עבודת האדם בשמירת ג' בריתות

על הפסוק (משלי כג כו) 'תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תצורנה', מה ראה הקדוש ברוך הוא לשאול מישראל הלב והעינים שיהיו אחריו, לפי שהעבירה תלויה בהם, הדא הוא דכתיב (לעיל טו לט) 'ולא תתורו אחרי לבבכם' וגו', עינא וליבא תרי סרסורי דחטאה אינון.

האבות תיקנו חטא אדה"ר בג' הבריתות וזכו לגילוי אלוקות

ובזה חטא אדם הראשון, כי חטאו בעיניהם כמו שכתוב (בראשית ג ו) 'ותרא האשה כי טוב העץ וגו', וכתיב (שם פסוק ז) 'ותפקחנה עיני שניהם'. וכן חטא בברית המעור כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין לח:): אדם הראשון מושך בערלתו היה. וגם חטא בברית הלשון ונכשל במאמר פיו (בראשית ג יב) 'האשה אשר נתתה עמדי', ופירש רש"י שבדבריו כפר בטובה². ואחר שתיקנו האבות חטא זה זכו לגילוי אלוקות כמו שכתב השל"ה הקדוש (פסחים מצה עשירה ו): **לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו**, רומז על שלימות יעקב בשלש אלה. נגד ברית עין, אמר **לא הביט און**. וכן זה רומז לברית המעור, נאמר כאן 'לא הביט און', ונאמר שם (דברים כא יז) 'ראשית אוננו'. **לא ראה עמל**, רומז על ברית הלשון, על דרך דכתיב (קהלת ו ז) 'כל עמל האדם לפיהו', שרומז על

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו (כג כא).

כל אדם הינו שליח מאת הבורא יתברך לרדת לזה העולם³, ועיקר שליחותו היא, להיות זהיר בשמירת שלוש הבריתות שכרת עמו הקל ברחמיו, וכמו שכתוב (איוב ה ז) 'אדם לעמל יולד', עמ"ל ראשי תיבות ע"ן מ'עור ל'שון, כלומר, לשם שמירתן של ברית העין שכתוב בה (שם לא א) 'ברית כרתי לעיני', ברית מילה וברית הלשון, שהם תלויים זה בזה כמו שאמרו בספר יצירה (פ"ו מ"ד), וכיון שצפה אברהם אבינו ע"ה וכו', אז נגלה עליו אדון הכל ברוך הוא וכו', וכרת לו ברית בין עשר אצבעות רגליו והיא ברית המילה, ועשר אצבעות ידיו והוא הלשון.

שמירת הברית תלויה בשמירת הפה והעיניים

כתב החיד"א (יוסף תהלות תהלים קלט ב ועוד) 'פה' בגימטריא 'מילה', ששמירת הברית תלויה בשמירת הדיבור, וביאר כמין חומר, שזהו דכתיב (תהלים שם) 'כי אין מילה', מה שפגמתי בברית מילה, הוא 'בלשוני' מפני שפגמתי בדיבור. ואין צריך לבאר מה שהארכו בכל ספרי הקודש ששמירת הברית לא תיתכן כי אם בשמירת העינים בקדושה, שאמרו במדרש (במדב"ר י ב)

המשך בעמוד הבא

א. כך כתוב בפסוק (משלי כב כא) 'להשיב אמרים אמת לשולחין'. וראה מה שכתב המהר"ל מפראג בנתיבות עולם (נתיב הצדקה פ"א): והשליח הוא האדם והמשלח הוא ה' יתברך אשר שלח האדם, וברא האדם בעולמו לעמל, וכדכתיב (איוב ה ז) 'אדם לעמל יולד' וגו'.
ב. וזו היתה עבודתם של האבות הקדושים לתקן חטא אדם הראשון, אברהם תיקן ענין העין וכל מי שיש בו עין טובה הוא מתלמידיו של אברהם אבינו (אבות פ"ה מ"ט), וכן דרשו חז"ל (סוטה י). 'ותשב בפתח עינים' (בראשית לח יד) הוא פתחו של אברהם אבינו שכל העינים צופות לראותו. ויצחק אבינו תיקן ברית הלשון, כי יצחק בא מצד הגבורה ששורשה בספירת הבינה, כדאיתא (זוהר אחרי סה). שמן הבינה מתעוררים הדינים, הוא שתיקן ברית הלשון הרומזת אל הבינה כמו שכתב בפרדס רימונים (שער כ"ג פ"ב) בשם ספר האורה שהבינה נקראת ברית לשון וברית הפה וברית השפתים. ויעקב אבינו שנשמר ולא קרי מימיו (יבמות עו). הוא שתיקן ברית המעור.

ג' בריתות כנגד 'היה הוה ויהיה'

כפי שמירת שלוש בריתות אלו מגלה את שם הוי"ה יתברך בו ובכל העולם, שהרי שם הוי"ה הקדוש מורה על היותו היה הוה ויהיה, ועל זה רומזים שלש הבריתות, כי הלשון מורה על בריאת העולם לשעבר כמו שכתוב (תהלים לגו) 'בדבר ה' שמים נעשו', והעין מורה על בחינת הוה שהוא עין ההשגחה בכל זמן, כמו שכתוב (זכריה ד י) 'עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ', וברית המעורר מרמז על היחוד השלם לעתיד לבוא שיתיחדו הספירות העליונות בשלמות.

הלשון, ועל דרך שנאמר (משלי יח כא) 'מות וחיים ביד לשון' וזהו שסיים ה' אלקיו עמו, שזהו סיבת ייחוד שם הוי"ה אלקים וכו'.

ומהם נמשך הכח לכל יהודי ויהודי השומר שלוש בריתות אלו, כמו שממשיך שם השל"ה: וכשהאדם שלם בשלש בריתות אלה, אז יש בו מדעת קונו, כי כדמות חיבור העליון גם כן בו, כי שב חומריות גופו לנפשו להיות חומרו זך ודק מתייחד עם הנפש. ונוכל לומר, כי בתיבת לא ראה עמל שלש בריתות אלה, כי 'עמ"ל', ראשי תיבות ע"ן, מ'עור, ל'שון [שכאשר לא ראה עמל שהם ג' הבריתות, זוכה ל'ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו].

מילתא דפליאה

גודל עבודת דורות האחרונים יותר מעת שביהמ"ק קיים

מה טבו אהליך יעקב משכנותיך ישראל (כד, ה). ביאר רש"י ע"ה, 'אוהליך יעקב' מדבר על זמן שהיה משכן ובית המקדש, 'משכנותיך ישראל' בזמן שבית המקדש חרב שנתמשכן בעוונותינו.

וקשה להולמו, שכן ידוע כי שם יעקב רומז לדרגה פחותה בבחינת 'עקב', ושם 'ישראל' לשון גדולה ושררה, ככתוב (בראשית לב כט) 'ויאמר, לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל', אם כן יש לנו להבין מדוע כאן רואים אנחנו כי בזמן בית המקדש שהייתה העבודה והקרבת הקרבנות נאמר 'אהליך יעקב', ובזמן שחרב הבית ואין לנו כהנים בעבודתם נאמר 'משכנותיך ישראל' הרומז לדרגה גבוהה.

מתרץ השפתי צדיק מפילץ ע"ה (אות מ"ו) כי אכן בזמן שהיה משכן ובית המקדש שהרגשנו קרובים עד כדי שאמרו במדרש (שמו"ר לו א), 'משוש כל הארץ' (תהלים מח ג) שלא היה אחד מישראל מיצר כשהיה בית המקדש קיים, למה, שהיה אדם נכנס לשם מלא עוונות והיה מקריב קרבן ומתכפר לו, אין שמחה גדולה מזו שהיה יוצא צדיק. וכשקרובים כל כך היו בני ישראל בבחינת 'עקב', שלא היה נחשבת העבודה בפני עצמה, שכן בקלות יכלו לעבוד את ה', ועצם קיומו של המשכן הוא זה שהוסיף נחת רוח בעבודתם כדי שייזכו לבחינת 'ישראל'. אך בזמננו שאין משכן ובית המקדש, אזי כל נדנדוד עבודת קודש מתקבל לנחת רוח ביתר שאת משהיה בזמן המקדש, כי מתוך הסתרת קשה פי כמה לעמוד בגבורה ולעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו, ממילא כל יהודי במעט עבודה זוכה לקרבה גדולה כזו בבחינת 'ישראל' מלשון שר ושליט כי חביב הוא לפני הקב"ה במאוד מאוד.

להחדיר בלב חשיבות עבודתו בדור זה

ברכה זו של בלעם הרשע לא נתהפכה לקללה, ונשארת לתמיד. ומשכך יש לו לכל אדם להכניס זאת בעמקי לבבו ולדעת כמה גדולה היא ההערכה שמייחס הקב"ה לכל עבודה והתגברות בזמן שאין בית המקדש, ובפרט בדורנו שנמצאים בעמקי הגלות. ויהודי שנותן מעצמו משהו לנחת רוח לקב"ה הרי שעולה ומתגברת הקרבה שזוכה במעשה זה, ואף כי אינו נראה לעין, יום יבוא וידע כמה כל מעשה דיבור ומחשבה וכל פסיעה ופסיעה שפסע לקראת בוראו, חשובים ונכבדים ויזכה על ידם לאור באור החיים את ה' בבחינת שר וחשוב הלא היא בחינת 'ישראל'.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

מראש צורים אראנו - כח אבות ואמהות

האבות הקדושים אשר בזכותם יש לדורותיהם אחריהם עמידה וקיום, ואף שבגמרא (שבת נה.) נחלקו אם זכות אבות עודנה קיימת או שכבר תמה אותה הזכות, מכל מקום היו צדיקים מפרשים בדרך רמז שבודאי גם היום עומדת לנו זכות האבות, ואדרבה עודנה תמימה ושלמה ולא נגעו בה כל עיקר, וזהו הרמז בדברי חז"ל 'תמה זכות אבות', 'תמה' לשון תמימות, לומר שזכות אבות עומדת בשלמותה, ובמשך כל הדורות עדיין לא השתמשו בה והיא שלמה ותמימה ובכוחה להגן על בני ישראל בכל מצב שהוא.

סיוע מהאבות ברוחניות

כל יהודי יש לו שייכות באבות הקדושים ובמעשיהם הטובים, ואף שאין לנו שום השגה בקדושת נשמתם ובגודל עבודתם, מכל מקום לעולם יש לבנים נגיעה באבותיהם, ועל שם כן הם קרוים אבות כי הניחו כוחם לבניהם אחריהם. ומכיון שכל נשמות ישראל היו כלולות בנשמת אברהם אבינו, וכל מצוה שקיים היה כולל בה את נשמות יוצאי חלציו, לפיכך אנו זרעו אחריו מתקשרים בו בכל מעשה מצוה שאנו מקיימים [כי מכוחו זכינו לעבוד את ה' יתברך, כמו שכתוב (בראשית יח ט) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'] כי כל מעשי ישראל נעשים מכוח האבות הקדושים שקיימו את מצוות התורה במסירות נפש ובכל הכוונות הראויות בשלימות [והיו נשמות ישראל נכללים בכל מעשי האבות, וראה בשער הגלגולים (הקדמה יא): תחילה יש נשמה אחת אב לכולם והוא אדם הראשון כולל כולם, ואחר כך נכללות כולם בג' אבות אברהם יצחק ויעקב].

כוח האבות להתגבר על היצר

יהודי עובד ה' נותן דעתו בכל עת ללכת בדרכי אבות ואמהות, כמו שכתוב (תהלים קכא א)

המשך בעמוד הבא

חוזקם של ישראל מאבות ואמהות הקדושים

כִּי מֵרֵאשִׁי צְרִים אֶרְאֶנּוּ וּמִגְבָּעוֹת אֲשׁוּרָנּוּ (כג ט).
כתב רש"י: אני מסתכל בראשיתם ובתחילת שורשיהם, ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כצורים וגבעות הללו ע"י אבות ואמהות. כל עיקר חוזקם של ישראל בא להם מן היסודות שהעמידו אבותינו הקדושים ואמותינו הקדושות, כפי שכתב במדרש (תנחומא יב) 'כי מראש צורים אראנו' אלו האבות, 'ומגבעות אשורנו' אלו האמהות.

כוח האבות והאמהות מיוחד כאחד

כוחם של האבות והאמהות מאוחד הוא יחד ונשאר לזרעם כל השפעות הברכה והניסים, וכמו שמצינו אצל שרה אמנו שנעשו עמה ניסים גדולים, והיה הענן קשור על האוהל שלה, והברכה היתה שורה בעיסתה והנר היה דלוק מערב שבת לערב שבת, ואף על פי שלאחר פטירתה הסתלקו כל אותם הניסים, מכל מקום כשנכנסה רבקה לאוהלה של שרה חזרו כל הניסים למקומם, כי היה כוח קדושתם נמשך מדור לדור, וממילא חזרו בזרעם.

כך התאספו הכוחות הברכות והניסים אצל יעקב אבינו, ועל שם כן היה נקרא בשם 'ישראל' הכולל את כל האבות והאמהות, והוא ראשי תיבות 'יצחק יעקב ש'רה ר'בקה ר'חל א'ברהם ל'אה, ונקראו גם בניו בשם 'ישראל' כי התאספו בהם כל הכוחות הללו לדורות עולם, וכן מצינו שהזכירו את זכות רחל ולאה בנישואי בועז ורות, 'יתן ה' את האשה הבאה אל ביתך כרחל וכלאה אשר בנו שתיהם את בית ישראל' (רות ד יא), ונמשך כוחם אחריהם לכל בית ישראל.

זכות אבות עומדת בשלימותה

זכות זאת עומדת להם לבני ישראל בכל שנות הגלות, ובכל עת ובכל תפילה מזכירים את זכות

אכן זהו דבר שאינו בגדר המציאות שנזכה בדורותינו השפלים להגיע למדרגת האבות הקדושים, אלא פירוש דברי חז"ל הוא כמו שאמר הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא ע"ה 'יגיעו מעשי' לשון נגיעה, שעל כל פנים יתאמץ ויתייגע שתהיה לו נגיעה במעשי האבות הקדושים, ואם יזכה לנגיעה אפילו במקצת מדרגתם הרי זה כאילו נגע במדרגתם בשלימות. הדבר נמשל ליוצא לדרך, שאף שעדיין לא הגיע למחוז חפצו, הרי הוא נמצא בדרך הרצויה, כך גם ההולך בדרכי האבות אף שאינו זוכה לעשות כמעשיהם, מכל מקום הוא זוכה להיות נוגע במעשיהם. כשיזכה לנגיעה בדרכיהם תשפיעה נגיעה זו על כל עבודתו, שהרי עבודת ה' צריכה להיות בחמימות ובהתלהבות, בבחינת 'חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש' (תהלים לט ד), וכיון שכל אחד לפי מדרגתו זוכה למעט חמימות, והדין הוא חם מקצתו חם כולו.

זכות אבות בג' תפילות

הזמן המיוחד להתקשר בכוח האבות הקדושים הוא בתפילת העמידה, אשר הם שתקנו ג' תפילות בכל יום, ובעמדנו להתפלל מקדימים זכות אבות ואומרים 'אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב', ובתפילת שחרית מתקשרים בכוחו של אברהם אבינו ע"ה, ובתפילת מנחה מתקשרים בכוחו של יצחק אבינו ע"ה, וכן בתפילת ערבית מתקשרים בכוחו של יעקב אבינו ע"ה, וזהו שאין קורין אבות אלא לשלשה, כי כל עבודתינו היא מכוחם, ובכח תפילות אלו זוכים לעורר כוחם עמנו לסייע בעדנו בעבודת ה' בכל תרי"ג מצוות.

ברכה להולכים בדרכי אבות ואימהות

וכשהולכים בדרכי האבות והאמהות זוכים לברכות האמורות בתורה, כמו שנרמז בפסוק (ויקרא כו ג) 'אם ב'חוקותי ת'לכו ו'את' ראשי תיבות 'אבות', וכן סופי תיבות עם התיבות בגימטריא 'אמהות', ועל ידי ההליכה בדרכיהם יזכו לכל האמור בפרשה בברכה גשמית ורוחנית.

'אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי', 'הרים' אלו האבות, ועל ידי שנושאים עינים ללכת בדרכיהם זוכים למצוא עזר וסיוע. ובכל מצב וקושי שאדם נמצא יכול למצוא עזרה וחיזוק מכוח האבות, לשאת עינים בכל עת צרה אל האבות הקרוים 'הרים', ועל ידי כן 'יבוא עזרי'. וכמו שרואים אצל יוסף הצדיק שעמד בניסיונות קשים ביותר, והיה מחזק את עצמו בכוח אביו יעקב, והיה זיו איקונין של יוסף דומה לשל יעקב, עד שלא משה מנגד עיניו דיוקן צורתו של אביו, לקיים האמור (ישעיה ל כ) 'והיו עיניך רואות את מוריך', ודבר זה עמד לו להתגבר ולסרב לעצת יצרו, בכוח דמות דיוקן אביו שנגלתה לו בשעת הניסיון.

לימוד מדרך האבות הקדושים

מלבד הכח הסגולי שמקשר אותנו בקשר אמיץ וחזק בקדושתם, ניתן גם על ידי ההתבוננות בדרכיהם לזכות להגיע לאהבת ה', כמו שכתב בעל הטורים (דברים ו ה) 'ואהבת' אותיות 'האבות', 'בכל לבבך', כאברהם שנאמר בו (נחמיה ט ח) 'ומצאת את לבבו', 'בכל נפשך' כיצחק שמסר נפשו להקב"ה, 'ובכל מאדך' כיעקב דכתיב ביה (בראשית כח כב) 'וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך'. והיינו שיתנהג כמו האבות במסירות נפש, וגם אם היצר הרע יחלישו יתגבר עליו, ולא יחוס על ממונו בקיום המצוות ובלימוד התורה.

חובה על כל יהודי להביט בדרכי אבות

ולהשיג נגיעה במעשיהם

לפיכך חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, שכל אדם מישראל גם הפחות שבישראל חייב לומר לעצמו מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי. ואין הכוונה לאבותיו שראו עיניו, אלא צריך לבקש להגיע למעשי האבות הקדושים אשר הם לבדם קרויים אבות, כמו שאנו מתפללים תמיד 'אלקי אבותינו אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב'. וידוע שלשון 'חייב' בדברי חז"ל משמעו חיוב עד כדי מסירות נפש, ואין שום אדם רשאי להיפטר מחיוב זה.

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

עבודת ה' בבחינת 'אלוקיו עמו' בכל מצב ומקום

תיפנה', מבאר הרה"ק רבי משה מקוברין ע"ה, 'אל תאמר כשאפנה' ממחשבות רעות ומן יצר הרע אז 'אשנה', 'שמא לא תפנה' שמא נבראת על אופן זה שלעולם לא תפנה, כי יש ונברא בעבור שיעבוד את ה' יתברך בעבודה כזו אשר לעולם לא יפנה ודווקא ממקום זה תושלם עבודתו, ועל כן אל יאמר כשאתפנה מעסקי ויהיה לי מנוחה מהדברים המפריעים לי אזי אז אוכל לקיים את התורה והמצוות ביישוב הדעת, שמא לא תפנה, שמא רק באופן הזה הטילו עליך לקיים את המצוה.

עיקר הניסיון כשאינו מרגיש הקדושה

כך מנסה הקב"ה את זרע האבות הקדושים ע"ה ככתוב (דברים יג ד) 'כי מנסה ה' אלקיכם אתכם לדעת הישכם אוהבים את ה' אלקיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם'. וזה עיקר הניסיון בשעה שאינו רואה את אור הקדושה, ומרגיש מרוחק בבחינת 'לא תפנה' בגשמיות או ברוחניות, ועדיין אינו טהור ונקי מכל מחשבה רעה. כידוע **מהבעל שם טוב הקדוש ע"ה** שבעת ניסיון נוטלים מן האדם כל במדרגותיו והשגותיו, ורק ע"י יראת שמים כפשוטה יכול להתגבר על הניסיון. הלא כשיעמוד בניסיון עם כל השגותיו הרוחניים אין זה ניסיון, כי כשמאיר לו, כל חפצו ומאוייו הם לעשות רצון יוצרו. ולכן לוקחים ממנו כל המדרגות, ונשאר רק עם האמונה היא היראה, כי שער היראה היא האמונה, כי איך יראין אם אין מאמינין מציאותו [לשון קדשו של האורח לחיים ע"ה (וירא ד"ה וישכם)], וכך זה אכן ניסיון האם ישמע בקול ה' גם במצב זה.

ובזה פירש הרה"ק המגיד רבי ישראל מקוז'ניץ

לא הפיט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו (כג כא). בפתח דברינו נקדים את הידוע מהחידושי הרי"ם ע"ה (ליקוטי הרי"ם ריש כי תשא מספר הזכות), שאמר על המשנה בפרקי אבות (פ"א מי"א) 'אם לא עכשיו אימתי' שלכל רגע יש תפקיד מיוחד בעבורו לתקן בעולם, ושאינ רגע אחד שיתקן את הרגע האחר. וכן לכל נברא יש את התיקון המיוחד שרק הוא יכול וצריך לפעול במעשיו ואין אחר שיעשהו, שכל אחד הרי הוא שליח שנשתלח לעולם לתקן דבר מה מסוים, ומכך חשיבותו של כל רגע הצריכה להיות אצל כל אחד, הלא עכשיו יש רגע המיוחד שבו רק אני יכול לתקנו, ואם איבד את הרגע הראוי לשם שליחותו כבר לא יוכל להשיבו לאחר מכן. על כך אמרו חכמינו ז"ל (שם פ"ד מ"ג) 'אין לך אדם שאין לו שעה, ואין לך דבר שאין לו מקום', שלכל אחד יש את השעה והתיקון המיועד דווקא לו ואינו יכול להיעשות ע"י שום אדם שבעולם, ולכך לא יתכן שאין לו את השעה לצורך כך, כי לולי השעה והמקום אינו יכול לקיים את שליחותו העליונה.

יתכן ועבודת ה' מתוך המצב המבולבל היא דווקא המבוקשת ממנו

לאחר הידיעה הזו, יכולים אנו להבין כי לשם תיקון הרגע המיוחד המצפה שיתקנו האדם, אינו דווקא בשעה שהכל זורם לו למישרין ואין שום מונע המטריד את מנוחת נפשו, כי ודאי אם הקב"ה שלח את הרגע הזה אלי אות הוא כי בזה חפץ הקב"ה, שדווקא במצב זה אעבוד אותו ובכך אתקנו. לפיכך אומר התנא בפרקי אבות (פ"ב מ"ד) 'אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא

שעובד לה' יתברך בזמנים הקשים העוברים עליו, רצויה וחשובה לפני ה' יתברך, ואף שאינו מצליח לעבוד אותו ביישוב הדעת ואין לו את הכלים המוחין והרחבת הדעת הרצויים לקיים המצוה כדקא יאות, עם כל זה חשובה עבודה זו לפני המקום ברוך הוא יותר משעה שירווח לו ותשוב אליו יישוב דעתו אף שאז יוכל לעבוד מתוך התבוננות, ואף להשיג מדרגות גבוהות. שכן בכך שעושה עבודתו בכל דרגה ומצב שנמצא בו, מעיד על אמונתו החזקה בבורא יתברך, כי בכך מאמין שכך גזרו משמים שיעבוד מתוך 'שמא לא תפנה', וכיון שהכל בהשגחה פרטית לכן נגזר שכך תהיה ההרגשה בשעה זו. וזה יסוד גדול בעבודת ה' יתברך, שבכל המצבים יקבל באהבה את מצבו כפי הזמן והמקום שבו נמצא, ואל יחפוץ בהשגות ומדרגות רמות, וזהו הסימן שהעיקר אצלו היא עבודת ה' יתברך ולא הנאת וטובת עצמו שתהיה לו בזמן של נחת ושלוה.

זה מה שרומז הפסוק שלפנינו: **לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל**, כי גם אם נצא בשפלות בבחינת און ועמל, עם זאת ה' אלקיו **עמו ותרועת מלך בו**, כי דווקא מהמצב שבו נמצא מעלה נחת רוח לבורא יתברך, כי כך נגזר משמים שאדם זה בדיוק הוא שיעבוד את בוראו ברגע זה ודוקא במצב השפל שנמצא בו. ולא זו בלבד אלא **תרועת מלך בו** שמעיד על הימצאות ה' בכל מקום ומצב אף במקומות וזמנים המרוחקים מן הקדושה, ובכך ממליך מלכנו על כל הבריאה ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה!

ע"ה (עבודת ישראל וירא ד"ה ויקרא) את לשון הכתוב שבעקידת יצחק (בראשית כב ד) 'וירא את המקום מרחוק', כי הקב"ה הנקרא 'מקום' נראה לו לאברהם כאילו הוא מרחוק, ולא היה אברהם אבינו ע"ה יכול לדבק עצמו במדרגתו הראויה לו, וזה היה עצם הניסיון שלו שנסתלקה ממנו מדרגתו, ועם כל זה התגבר באמונתו לקיים דבר ה'.

כשמלא עצמו בקדושה נשאר רשימו לעת ניסיון

כדי שתישאר בנו הקדושה בעת ניסיון שנשאר האדם רק אם יראת השמים, השיא אותנו **הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג ע"ה** עצה הוגנת, וכך שמע ממנו **האורח לחיים ע"ה** (וירא ד"ה וישכם): ענין הניסיון שלוקחין מן האדם האמונה, רק 'שמן תורק שמך' (שיה"ש א ג), כמו שמערין שמן מכלי אל כלי ריחו נודף, אף על פי שהכלי ריקן, כך כל דבר שבקדושה, אף על פי שמסתלק נשאר רשומה, ומזו הרשומה שנשאר באדם בעל הנסיון, צריך לחזק האדם את עצמו מאוד עד שיעמוד על הנסיון, דאם לא כן מה חידש. ידיעה זו היא שעמדה לאבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב ועימם יוסף הצדיק ע"ה שהאמונה שלהם הגינה עליהם ונשארו בתמימותם לבורא יתברך.

העבודה בעת הסתר - עדות על אמונתו בה'

מכאן הראת לדעת ויש לכל אחד לחדד זאת לעצמו כפעם בפעם, כי העבודה

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לגשת ללא אישור
 מפורש בכתב ממכון אור לישראלים
 עיצוב ועימוד: שוקי קנר

ג. באורח לחיים כותב על מאמר זה 'שמעת' ואינו כותב ממי שמע, אך ראה בחקל יצחק (במדבר ד"ה ואתה הפקד) שאמרה זו הביא רבינו האורח לחיים בשם הרה"ק רבי שמעלקא ע"ה. וכך נראה מכמה מקומות שהביאו דבריו.